

**NÁRODNÍ INOVAČNÍ POLITIKA
ČESKÉ REPUBLIKY NA LÉTA 2005–2010**

Praha 29. června 2005

OBSAH

I. Úvod	4
I.1 Potřeba národní inovační politiky	4
I.2 Koncepční východiska národní inovační politiky	5
I.2.1 Vymezení inovace	5
I.2.2 Generace inovační politiky ve vyspělých zemích	6
II Přednosti a nedostatky inovačních procesů v ČR	6
III. Vazby (návaznosti) národní inovační politiky na příslušné dokumenty	9
III.1 Návaznosti na dokumenty EU	9
III.2 Návaznosti na dokumenty ČR	11
IV. Vize národní inovační politiky	12
V. Cíle, úkoly, nástroje a opatření národní inovační politiky	15
V.1 POSÍLIT VÝZKUM A VÝVOJ JAKO ZDROJ INOVACÍ	15
V.1.1 Zvyšovat každoročně veřejné výdaje na VaV a do roku 2010 dosáhnout úrovně 1% HDP a nárůst zaměřit především na průmyslový výzkum	15
V.1.1.1 Nárůst objemu a změny struktury veřejných výdajů na VaV	16
V.1.1.2 Stanovení věcných priorit VaV (dlouhodobé základní směry výzkumu)	17
V.1.1.3 Rozdělování veřejných prostředků na VaV podle dosahovaných výsledků	18
V.1.2 Zajistit ochranu duševního vlastnictví výsledků VaV	19
V.1.2.1 Efektivní podpora ochrany duševního vlastnictví z veřejných výdajů na VaV	19
V.1.2.2 Využívání právních předpisů ochrany duševního vlastnictví	21
V.1.3 Koordinovaně využít národní a evropské finanční zdroje na VaV a inovace	22
V.1.3.1 Využití změn v pravidlech EU pro poskytování prostředků ze strukturálních fondů a fondu kohezního	22
V.1.3.2 Změny v pravidlech EU pro poskytování podpory VaV	23
V.1.3.3 Věcná koordinace využití zdrojů v rámci ČR	24
V.1.3.4 Založení Technologické agentury ČR	25
V.1.3.5 Programy na podporu inovací v regionech	25
V.1.4 Usnadnit vznik organizací výzkumu a vývoje a organizací pro realizaci jejich výsledků	27
V.1.4.1 Zjednodušení postupu při vzniku nových organizací VaV a jejich podpoře	27
V.1.5 Zajistit nepřímou podporu inovačně orientovaného VaV	28
V.1.5.1 Daňové úlevy stimulující VaV v podnikatelském sektoru	28
V.1.6 Účinně komunikovat s veřejností o úspěšných inovacích založených na výsledcích výzkumu a vývoje	29
V.1.6.1 Podpora komunikačních aktivit s veřejností v oblasti inovací v rámci PR	29
V.2 VYTVOŘIT FUNKČNÍ SPOLUPRÁCI VEŘEJNÉHO A SOUKROMÉHO SEKTORU	30
V.2.1 Založit skutečnou spolupráci veřejného a soukromého sektoru na společných programech a projektech	31
V.2.1.1 Program(-y) podporující mobilitu mezi akademickou a privátní sférou	31
V.2.1.2 Program podporující vytvoření funkčních technologických platforem	33
V.2.1.3 Fond pro financování společných projektů veřejného a soukromého sektoru	34
V.2.2 Zvýšit konkurenceschopnost malých a středních podniků podporou zavádění a využití informačních a komunikačních technologií	35
V.2.2.1 Podpora zavádění a využití informačních technologií v malých a středních podnicích	35
V.2.3 Zajistit podmínky pro nové firmy založené k využití výsledků výzkumu a vývoje	36
V.2.3.1 Podpora vzniku nových technologických firem založených pro využití výsledků VaV	36
V.2.3.2 Podpora transferu poznatků a technologií	38
V.3 ZAJISTIT LIDSKÉ ZDROJE PRO INOVACE	38
V.3.1 Zajistit lidské zdroje pro inovační procesy v potřebné struktuře a na všech úrovních	39
V.3.1.1 Změna ukazatelů a kritérií podpory veřejných vysokých škol ve vzdělávání a výzkumu	39
V.3.1.2 Motivace pro absolvování přírodovědných a technických studijních programů na vysokých školách	40

V.3.1.3	Vzdělávací programy zaměřené na výzkumné a vývojové pracovníky a na manažery	41
V.3.1.4	Odstranění překážek mezisektorové tuzemské a mezinárodní mobility lidských zdrojů pro inovační procesy	42
V.4	ZEFEKTIVNIT VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY VE VÝZKUMU, VÝVOJI A INOVACÍCH	42
V.4.1	Snižít počet stávajících 22 rozpočtových kapitol (resortů), z nichž je podporován výzkum a vývoj ..	43
V.4.1.1	Novelizací kompetenčního zákona (č. 2/1969 Sb.) a dalších zákonů zjednodušit systém podpory výzkumu a vývoje	43
V.4.2	Stanovit odpovědnost státní správy v oblasti inovací	44
V.4.2.1	Novelizací kompetenčního zákona (č. 2/1969 Sb.) s cílem stanovit ústřední správní orgán pro inovace	44
V.4.3	Zajistit zpětnou vazbu mezi opatřeními státu a potřebami podniků a ostatních účastníků inovačního procesu	45
V.4.3.1	Rozšíření úkolů Rady pro výzkum a vývoj (RVV) o oblast inovací	45
V.4.3.2	Zřízení informačního systému pro inovace	46
V.4.4	Zajistit kontinuální a provázaný proces přípravy strategie a politik a jeho vazby na realizační programy	47
V.4.4.1	Vzájemná harmonizace a koordinace jednotlivých státních a regionálních politik a programů v souladu se strategií hospodářského růstu	47
VI.	Souhrn	48
VII.	Seznam zkratk	50

I. ÚVOD

I.1 Potřeba národní inovační politiky

Průvodním jevem globalizace se stávají rostoucí a zosťující se konkurenční tlaky. Naskýtají se proto přirozené otázky, v jaké míře a jakým způsobem budou jednotlivé podnikatelské subjekty, regiony a země schopny těmto tlakům odolat a být konkurenceschopnými. V podmínkách globalizované ekonomiky se pro ČR ukazují do budoucna již jako naprosto neudržitelné strategie typu „low-cost economy“, využívající jako zdroj konkurenčních výhod především nízké náklady (nízké mzdy, nízký měnový kurz, apod.). Zejména rostoucí konkurence velkých zemí s levnou pracovní silou (Čína, Indie aj.) neumožňuje stavět další vývoj a perspektivy české ekonomiky na těchto dosavadních komparativních výhodách. Do popředí se musí proto stále více jako zdroj výhod dostávat inovační schopnosti podniků, rostoucí kvalita lidských zdrojů, výzkumu a technologií, které jsou považovány za klíč k růstu evropské konkurenceschopnosti.

ČR, pokud jde o tyto zdroje konkurenceschopnosti, se však nachází v současné době pod úrovní evropského průměru. Zvláště zaostává v intenzitě inovačních aktivit na úrovni podniků, v technologickém transferu, ve využití kooperačního potenciálu, v podnikových výdajích na výzkum, vývoj a inovace, v patentové aktivitě, ve spolupráci výzkumu s průmyslem, ve využití rizikového kapitálu, ale i v řadě aspektů rozvoje a využívání lidských zdrojů. (viz blíže přílohy).

- V těchto skutečnostech se nepochybně odráží i v ČR dlouhodobě chybějící systematická a koordinovaná politika státu směřující k vytváření celkově proinovačního prostředí. Ve vyspělých ekonomikách patří právě tato politika k účinným rolím moderního státu, které by měl ve veřejném zájmu vykonávat. Na národních a regionálních úrovních jsou vytvářeny a realizovány inovační politiky, které zahrnují relativně široký okruh veřejných iniciativ orientovaných k podpoře inovačních aktivit a stimuluji vytváření proinovačního prostředí. Svým zaměřením se tyto politiky stále více dostávají také do přirozených vazeb s výzkumnou, průmyslovou, sociální a dalšími politikami. Inovační politika musí přitom respektovat konkrétní podmínky dané zemí či regionu. ČR dosud neměla svou inovační politiku, jediným relevantním dokumentem od roku 1992 byla Národní inovační strategie (Národní inovační strategie, schválená usnesením vlády č. 270 ze dne 24. března 2004). Nelze však přitom přehlédnout, že zvláště v poslední době se objevuje řada opatření na podporu inovací a inovujících firem, zejména ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu a agentury Czechinvest. Nicméně tato jednotlivá opatření nemohou nahradit z hlediska dalšího vývoje potřebnou ucelenou a koordinovanou inovační politiku. Požadavky právě na takovou politiku výrazně zaznívají i po vstupu ČR do EU, kde jsou inovace považovány za prioritu v podmínkách rostoucích konkurenčních tlaků ve světové ekonomice a inovační politika je zde stále více realizována jako skutečně celoevropský úkol.

Inovace jsou především záležitostí podniků. Stát může inovačním procesům napomáhat utvářením rámcových podmínek pro podnikání, odstraňováním nejrůznějších překážek institucionálního nebo právního charakteru. Přímé zásahy či opatření ze strany státu jsou přípustné jen v případech, kdy svobodné tržní prostředí nedokáže problémy spontánně řešit.

I.2 Konceptní východiska národní inovační politiky

Inovace je existenčně rozhodujícím způsobem spojena s podnikatelskou sférou; je **primárně podnikatelským jevem**. Podnikatelské subjekty se v konkurenčním tržním prostředí snaží cestou inovací nalézt a využít nové podnikatelské příležitosti a tak zajistit další rozvoj svého podnikání a i svou další úspěšnou existenci. V globalizované ekonomice jsou pak inovace reálnou cestou vedoucí k přežití a k podnikatelskému úspěchu.

Podnikatelské subjekty pod tlakem udržení své konkurenceschopnosti jsou tedy hnací silou inovací, přičemž zde působí velké množství ovlivňujících faktorů, které jsou či mohou být v určité míře podporovány neb regulovány ze strany státu. Co vlastně může stát resp. státní orgány dělat v zásadě pro inovace? Nesporně by z jejich strany neměly být stavěny překážky inovační aktivitě, které by ji znesnadňovaly a zpomalovaly. Vstřícný přístup státu a jeho orgánů se však musí především projevit v celé řadě proinovačních opatření a akcí, které budou cíleně podněcovat a pomáhat vytvářet příznivé inovační prostředí jako organickou součást podnikatelského prostředí. Zvláštní pozornost je nutné věnovat malým a středním podnikům (MSP). Soubor cílů, úkolů, nástrojů a opatření na podporu inovačních aktivit je tak předmětem předkládané Národní inovační politiky České republiky na léta 2005–2010 (dále jen NIP).

I.2.1 Vymezení inovace

Definice podle dokumentu Evropské komise COM (2003) 112: *„Inovace je obnova a rozšíření škály výrobků a služeb a s nimi spojených trhů, vytvoření nových metod výroby, dodávek a distribuce, zavedení změn řízení, organizace práce, pracovních podmínek a kvalifikace pracovní síly.“*

Oslo manuál (OECD, 1997) se zaměřuje především na technické inovace produktů (výrobků a služeb) a procesů (TIPP) – technological product and process innovations. *„TIPP zahrnují technicky realizované nové produkty a procesy a významná technická zdokonalení produktů a procesů. TIPP byly realizovány, jestliže byly zavedeny na trh (inovovaný produkt) nebo užity ve výrobním procesu (inovace způsobu zpracování). TIPP se týkají řady vědeckých, technických, organizačních, finančních a obchodních činností.“* Oslo manuál rozlišuje mezi TIPP a jinými inovacemi (nové nebo zdokonalené řízení apod.). Od TIPP rozlišuje tak organizační inovace (týkající se organizačních struktur, metod řízení, firemních strategií) a ostatní změny ve výrobcích a procesech (estetického charakteru, módní změny apod.).

Z těchto definic je zřejmé, že existují různé druhy inovací a různé cesty k inovacím. Kromě inovací technické povahy (založených především na výzkumu) jde také o netechnické inovace, jako např. inovace v oblasti organizace a řízení (nové formy organizace práce, řízení kvality, procesní řízení apod.), inovace trhů, inovace modelu podnikání či o prezentační inovace (komplexní pojem pro inovace v oblasti designu a marketingu). Posledně zmiňované typy inovací jsou předmětem sledování EU a byly nově zařazeny i do hodnotících materiálů (European Innovation Scoreboard). Hlavním zdrojem inovací (především technických) je výzkum a vývoj, ale zvláště k netechnickým druhům inovací nepochybně přispívá i vlastní kreativita podnikatelů a kvalifikovaných zaměstnanců.

NIP respektuje v dosažitelné míře potřebu technických i netechnických inovací v české ekonomice, ale zaměřuje se stejně jako inovační politiky vyspělých zemí zejména na inovace technické povahy, kde jsou možná v přípustné míře opatření státu na podporu inovačních aktivit podniků.

I.2.2 Generace inovační politiky ve vyspělých zemích

Inovační politika prošla ve vyspělých zemích určitým etapovitým vývojem; hovoří se tak o generacích inovační politiky.

- Inovační politika první generace soustředila pozornost na realizaci výzkumných a vývojových výsledků v inovacích a na podporu tohoto procesu, přičemž šlo o lineární koncepci inovací s jednotlivými, spíše nekoordinovanými opatřeními podpory. Často tak byla inovační politika nástavbou či přímou součástí politiky v oblasti výzkumu a vývoje.
- Inovační politika druhé generace klade do popředí systémovou koncepci komplexní podpory inovací. Výsledky výzkumu a vývoje jsou sice nadále chápány jako hlavní zdroj inovací, ale současně se uznává rostoucí vliv řady dalších oblastí na inovace a nutnost podpůrných opatření ve všech těchto oblastech. V tomto pojetí inovační politika nabývá již charakteru „horizontální (průřezové) aktivity“ a stává se samostatnou součástí celkové politiky s potřebou její vzájemné koordinace s dalšími (již tradičními, standardními) politikami (výzkumnou, vzdělávací, průmyslovou, atd.).
- Inovační politika třetí generace znamená nejen prohloubení vzájemné interakce a koordinace jednotlivých politik z hlediska podpory inovací, ale především přístup k inovacím jako k centrální průřezové záležitosti v rámci všech politik (výzkumné, vzdělanostní, hospodářské, daňové, finanční, průmyslové, regionální, atd.), kdy každá politika věnuje klíčové místo v rámci svých záměrů a opatření tomu, jak jsou jimi ovlivněny inovační aktivity a jak může ze svého hlediska přispět k podpoře inovací a vytváření proinovačního prostředí s cílem udržení a růstu konkurenceschopnosti (inovační politika jako styčné místo všech politik). Inovační politika bude takto implementována prostřednictvím dalších politik a všemi vládními orgány. Evropská komise zdůrazňuje potřebu této inovační politiky třetí generace, ale v současné době se většina zemí EU potýká stále s problémy nedostatečné meziministerské koordinace v oblasti podpory inovací a růstu inovačních aktivit.

NIP má nyní s ohledem na možnosti, zkušenosti a stav státního aparátu ČR podobu inovační politiky druhé generace, přičemž velkou pozornost bude nutno věnovat zlepšení koordinace, která patří mezi slabé stránky tuzemské veřejné správy. Funkci inovační politiky třetí generace bude plnit v ČR Strategie hospodářského růstu, která je připravována paralelně a provázaně s NIP.

II PŘEDNOSTI A NEDOSTATKY INOVAČNÍCH PROCESŮ V ČR

V kapitole Přednosti a nedostatky inovačních procesů jsou shrnuty výsledky řady analýz a dokumentů (Analýza stavu výzkumu a vývoje v ČR a jejich srovnání se zahraničím 2004,

Bariéry konkurenceschopnosti, European Innovation Scoreboard, šetření CIS 3 ad.), z nichž nejvýznamnější grafy a tabulky jsou uvedeny v přílohách NIP.

Pro potřeby hodnocení inovační pozice Evropské unie vůči zbytku světa, jejích jednotlivých členských zemí vůči průměru EU a konečně, i k hodnocení trendů byl vypracován systém hodnocení, nazvaný Evropský inovační zpravodaj (European Innovation Scoreboard, EIS). Složení indikátorů, které mají prokazatelný vztah k charakteristice inovačního systému v dané zemi, se postupně vyvíjelo. V EIS pro rok 2002 sestávala hodnotící škála ze 17 indikátorů, vybraných na základě zevrubných studií z oblastí:

- lidské zdroje
- tvorba poznatků
- přenos a využití poznatků
- financování inovací, inovační výstupy a trhy.

Vzájemné srovnávání členských zemí a časový průběh jednotlivých ukazatelů jsou velmi významnými indikátory vývoje směrem k budování znalostní ekonomiky. Pozici České republiky podle posledního vydání EIS charakterizuje tzv. souhrnný inovační index (SII) viz sloupcový graf č. 1 přílohy). Podle něj ČR zaostává s hodnotou 0,27 daleko za průměrem EU-15 (0,40), nemluvě o vedoucím Japonsku (0,77), USA (0,70). Před ČR se umístily Slovinsko, Estonsko a překvapivě i nečlen – Bulharsko. Horší už je jen údaj v grafu č. 2 přílohy, který uvádí jednak hodnoty souhrnných inovačních indexů, jednak relativní přírůstky těchto indexů. ČR je s několika málo zeměmi v levém dolním kvadrantu. Země v tomto kvadrantu mají souhrnný inovační index i relativní přírůstky indexu nižší než jsou průměrné hodnoty EU-25.

Srovnání jednotlivých ukazatelů ukazuje jednoznačně největší slabiny českého inovačního prostředí (pořadí dle výsledků srovnání, nikoli dle absolutní závažnosti):

- Nejhůře dopadá srovnání v počtu podaných přihlášek patentů všeho druhu; nejhorší pozici vůbec má ČR u hi-tech patentů, podaných u amerického patentového úřadu, (2 – 4 bodů ze 100), jen o něco lepší je situace u evropských patentů.
- Údaje EIS za rok 2004 ukazují, že další velmi výrazná slabina tkví v malé podpoře spin off firem v jejich ranném stadiu vývoje (4 body ze 100).
- Méně kritická, přesto vážná, je situace v oblasti vzdělávání – v počtu studujících na vysokých školách VŠ v oborech přírodní vědy a inženýrská studia, stejně jako terciárního vzdělávání a celoživotního vzdělávání zaostává ČR za průměrem EU-15, ale i za průměrem EU-25 (hodnota relevantních ukazatelů 50 – 60 ze 100).
- Poměrně nepříznivé jsou ukazatele financování výzkumu a vývoje (VaV): náklady na VaV z veřejných rozpočtů (70 bodů), ale zejména v soukromé sféře (59 bodů).
- Podprůměrných hodnot dosahují podle EIS i ukazatele z oblasti rizikového kapitálu pro hi-tech obory (55 bodů ze 100).
- Ukazatele „Nové produkty pro firmy“ (hodnota 43) a „Přidaná hodnota z výroby hi-tech produktů“ (hodnota 56 bodů) jsou celkovým vyjádřením inovačních schopností národní ekonomiky.

Pokud jde o netechnické inovace, byly poprvé hodnoceny ukazatele „pokročilé manažerské techniky“, „nové nebo podstatně změněné organizační struktury“ a „významné změny estetického vzhledu nebo designu nejméně jednoho produktu“ a jako čtvrtý ukazatel jejich souhrn. Autoři EIS soudí, že právě v zaostávání v oblasti netechnických inovací tkví prohlubující se rozdíl mezi USA a zeměmi EU a hodlají mu věnovat patřičnou pozornost. ČR se v těchto ukazatelích umísťuje na 11 až 18 místě z 25 členských zemí EU. Je však třeba vzít do úvahy určité výhrady autorů EIS k věrohodnosti některých údajů v této kapitole. Jedním z důvodů je nesoulad těchto údajů s hodnocením dle SII (kde se však ČR umístila rovněž na jednom z posledních míst – viz výše).

V České republice bylo za posledních 15 let učiněno mnoho kroků, které vedou správným směrem – byla výrazně zvýšena podpora VaV z veřejných zdrojů, některé programy a iniciativy dokázaly úspěšně propojit výzkumné aktivity výzkumných organizací a podnikové sféry, byla vybudována řada vědeckotechnických parků a dalších institucí, napomáhajících transferu technologií. Systém ochrany průmyslového vlastnictví byl plně harmonizován se systémem komunitárním. Investiční pobídky byly rozšířeny o podporu strategických služeb a technologických center. Mezi významné proinovační aktivity patří kooperativní programy VaV, např. KONSORCIA (později TANDEM), vyhlašované Ministerstvem průmyslu a obchodu a Výzkumná centra B, programová aktivita vyhlašovaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy V těchto případech se o podporu mohla ucházet pouze konsorcia, složená ze zástupců průmyslu a akademické instituce. To výrazně podpořilo jejich spolupráci, orientovalo výzkumnou aktivitu na problémy s praktickou využitelností a díky finanční spoluúčasti soukromého subjektu dávalo dobrou šanci na efektivní využití podpory. Novým významným podnětem jsou operační programy, naplňující ideu vzájemného vyrovnání mezi zeměmi Evropské unie s podporou strukturálních fondů. Již nyní jsou nabízeny v rámci běžících a připravovaných programů (např. PROSPERITA, INOVACE, KLASTRY, Jednotný programový dokument (JPD) 2 a Jednotný programový dokument pro cíl 3 regionu NUTS 2, hlavní město Praha – JPD 3) různorodé možnosti podpory začínajících technologických (inovativních) firem.

Přesto je situace v ČR předmětem diskusí a pochybností. Konkurenční schopnost země je do značné míry závislá na dočasných výhodách (např. na nízkých mzdách pracovní síly). Příčin neuspokojivého stavu je celá řada. Jednou z nejvýznamnějších příčin zaostávání je chybné pojetí role výzkumu ve společnosti a nevyužívání jeho potenciálu pro inovace. Dlouhá léta se prosazoval model, založený na výlučnosti vědy a oddělování výsledky VaV od praxe. Z toho plyne nízké procento prakticky využitelných výsledků VaV. Navzdory existenci řady institucí, aktivit a iniciativ podporujících transfer technologií, např. vědeckotechnických parků, nesehrávají tyto dostatečně pozitivní roli. Existují bariéry, hlavně legislativní, materiální, finanční i mentální, bránící zakládání firem, realizujících dosažené výsledky VaV ve veřejných výzkumných organizacích. V systému České republiky chybí agentura (technologická, inovační), která by systematicky podporovala aplikovaný výzkum a napomáhala transferu jeho výsledků do praxe. Obtížně překonatelnou bariérou je i tradiční nechuť Čechů k riskování a nízké společenské ocenění těch, kdo odvahou a vlastní prací získali úspěch.

Svoji roli sehrává i státní správa – počínaje neujasněnými kompetencemi a konče absencí koncepce v oblasti inovací. Podpora inovací na úrovni regionů má zpoždění a rodí se zvolna a chaoticky. Státní financování VaV je roztržštěné a nerespektuje (dosud nestanovené) priority; peněz je málo a přednostně je financován výzkum bez vazby na praktické výsledky. Nelze nevidět, že i způsob privatizace v ČR a správa korporací mají na vzniklé situaci svůj podíl – podniky s českými vlastníky většinou nechápou význam inovací jako faktor, zajišťující jim dlouhodobou prosperitu. Podniky nejsou motivovány k investicím do vlastního výzkumu a k dalším inovačním aktivitám a nevytvářejí dostatečnou poptávku po inovačních řešeních. Obdobně (i když z jiných příčin) se chová i většina podniků se zahraničním vlastníkem.

Jak již bylo uvedeno, byla v minulých letech realizována některá proinovační opatření, v současné době se připravuje několik dalších. Situace se změnila zejména v uplynulém roce, kdy byly učiněny konkrétní kroky ke zvýšení státní podpory VaV a k významnému posílení výzkumu jako nástroje ekonomické prosperity. Mimo jiné byly prosazeny a zavedeny daňové úlevy pro ty podnikatele, kteří investují do vlastního výzkumu, což by mělo být motivací k posílení inovačních aktivit v podnicích. Připravuje se dlouhodobě chybějící Strategie hospodářského růstu, která by se měla stát základním ekonomicko-koncepčním dokumentem ČR.

Předkládaná NIP je založena na v EU všeobecně uznávaných principech, že inovace jsou především záležitostí podniků, že stát svými podpůrnými opatřeními nemůže vážnějším způsobem ovlivňovat hospodářskou soutěž ani mezinárodní obchod. Opatření státu mohou napravovat některá selhání trhu, kdy trh nedává dostatečně signály pro optimální chování podniků. Přísná pravidla EU připouští zásahy státu v případech, kdy podniky na signály trhu reagují nedostatečně nebo nereagují vůbec, protože odpovídající aktivity jsou pro podniky spojeny s příliš vysokými riziky. Za takové oblasti jsou považovány výzkum, vývoj a inovace.

III. VAZBY (NÁVAZNOSTI) NÁRODNÍ INOVAČNÍ POLITIKY NA PŘÍSLUŠNÉ DOKUMENTY

III.1 Návaznosti na dokumenty EU

S ohledem na členství ČR v EU byly při přípravě a zpracování NIP respektovány odpovídající návaznosti na příslušné dokumenty orgánů ES. V první řadě jde o závěry předsednictví Evropské rady (konaného v Bruselu 22. a 23. března 2005), které představují dlouhodobější politický rámec.

Evropská rada se zde zabývala mimo jiné hodnocením výsledků Lisabonské strategie v polovině jejího období. Konstatovala, že vedle nesporného pokroku je její realizace spjata též s nedostatky a zřejmými prodleními. Jejím hlavním závěrem je proto požadavek na oživení Lisabonské strategie, kdy prioritami jsou nově stanoveny růst a zaměstnanost. K základním prvkům oživení Lisabonské strategie patří znalosti a inovace jako hnací síly udržitelného růstu. Důraz je tak položen na rozvíjení výzkumu a všechny formy inovací, pokud znamenají přeměnu znalostí v přidanou hodnotu, zvyšují konkurenceschopnost podniků a vytvářejí více pracovních

míst a lepší pracovní místa. Podporováno bude přitom skutečné partnerství veřejného a soukromého sektoru a jejich aktivní působnost ve prospěch znalostní společnosti.

V oblasti VaV přijalo předsednictví Evropské rady zejména tyto závěry:

- Zůstává zachován cíl dosáhnout výdajů na VaV ve výši 3 % HDP s odpovídajícím podílem soukromých a veřejných investic 2:1. K dosažení tohoto cíle se mimo jiné předpokládá využití daňových pobídek pro soukromé investice, lepší synergický efekt pro tyto investice ze strany veřejných investic a rovněž modernizace řízení univerzit a výzkumných ústavů. Do financování projektů VaV bude třeba odpovídajícím způsobem zapojit i Evropskou investiční banku.
- Novým impulsem pro Evropský výzkumný prostor ve prospěch všech členských států se má stát 7. Rámcový program výzkumu a vývoje EU tím, že posílí evropskou spolupráci, podpoří soukromé investice v oblastech klíčových pro konkurenceschopnost a napomůže k odstranění technologické mezery. Měla by se dále zvýšit přitažlivost Evropy pro výzkumné pracovníky, uvažuje se o zřízení Evropské výzkumné rady podporující špičkový základní výzkum a rozvinou se práce na Evropském kosmickém programu.

V oblasti inovací a inovační politiky jde o tyto závěry předsednictví Evropské rady:

- Členské státy by měly vypracovávat inovační politiky s ohledem na své specifické podmínky a rysy.
- Inovační politiky by se měly mimo jiné zaměřit na vytváření podpůrných mechanismů pro vznik a rozvíjení inovativních MSP včetně nových hi-tech podniků, na podporu společného výzkumu podniků a univerzit a vůbec vytváření partnerství za účelem inovace, na orientaci veřejných zakázek na nové výrobky a služby, na zlepšování přístupu k rizikovému kapitálu a na vytváření inovačních center na regionální a místní úrovni.
- Od nového programu Společenství týkajícího se konkurenceschopnosti a inovací se očekává, že vytvoří nový mechanismus financování inovativních MSP s velkým růstovým potenciálem, že zracionalizuje a rozvine síť technologické podpory pro inovace ve firmách a že podpoří rozvoj evropských sítí a regionálních středisek pro inovace.
- Se záměrem posilování konkurenčních výhod evropského průmyslu budou podporovány technologické iniciativy založené na partnerství veřejného a soukromého sektoru a dále organizování technologických a environmentálních platform. Evropská rada vzala na vědomí i záměr Komise předložit návrh na zřízení Evropského technologického institutu.
- Velkou podporu by měly očekávat výzkum a inovace v oblasti informačních a komunikačních technologií (vytváření informační společnosti) a i ekologické inovace a environmentální technologie (zlepšování kvality života).

V daném kontextu je nutno mít také na zřeteli nové zaměření státních podpor. Evropská rada vyzývá členské státy k aktivní politice hospodářské soutěže a k pokračujícímu snižování celkové úrovně státní podpory, ale současně k respektování případných selhání trhu. Zdůrazňuje,

že státní podpory musí proto být přednostně zaměřeny na dosažení takových cílů, jako jsou rozvoj výzkumu a inovačních aktivit a optimalizace lidského kapitálu. Tyto skutečnosti nacházejí své místo i v aktualizovaném a doplněném Paktu stability a růstu.

Výše uvedené závěry Evropské rady, potvrzující a rozvíjející prioritní roli znalostí a inovací v dalším vývoji evropských ekonomik jsou vyústěním řady koncepčních materiálů z roku 2004 a z počátku tohoto roku, které věnovaly pozornost plnění a další perspektivě Lisabonské strategie a byly rovněž respektovány v procesu přípravy a zpracování NIP České republiky. Zejména se jedná o tyto dokumenty:

- Kok, W.: Facing the Challenge. Brussels, November 2004
- Innovate for a Competitive Europe: A new Action plan for innovation. Brussels 2004
- Zpráva skupiny vysokých představitelů vedená prof. Ramonem Marimonem “Evaluation of the effectiveness of the New Instruments of Framework VI Questionnaire; June 2004
- European Competitiveness Report, SEC (2004) 1397, November 2004
- Working together for growth and jobs. A new start for the Lisbon Strategy. Brussels COM (2005)24.

Při přípravě a vypracování NIP bylo využito také výsledků pravidelného šetření v rámci Community Innovation Survey (CIS-3) a výsledků ukazatelového hodnocení pozice ČR v oblasti inovací v Evropě v každoročně Evropskou komisí vydávaném Evropském inovačním zpravodaji (European Innovation Scoreboard).

Významné novinky pro oblast lidských zdrojů přináší dokument Evropské komise Commission Recommendation on the European for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers (COM (2005) 576, Brussels 11.3.2005).

Využity byly i další dokumenty Evropské komise:

- „Integrated Guidelines for Growth and Jobs (2005–2008)“, (COM(2005) 141, Brussels 12.4.2005),
- Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o 7. Rámcovém programu výzkumu, vývoje technologií a demonstrací (2007–2013); COM (2005) 119 ze 6. dubna 2005,
- Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Rámcovém programu konkurenceschopnosti a inovací (2007–2013); COM (2005) 121 ze 6. dubna 2005.

Do úvahy byly vzaty i závěry ze zasedání Rady ministrů (Konkurenceschopnost) z letošního roku, a to 7. 3., 18. 4. a 10. 5.

III.2 Návaznosti na dokumenty ČR

Usnesením vlády ze dne 24. března 2004 č. 270 byl schválen základní dokument pro oblast inovací - Národní inovační strategie. Národní inovační politika je (nebo spíše, měla by být) součástí celého systému koncepčních dokumentů, zastřešených (připravovanou) Strategií hospodářského růstu. V této základní strategii tvoří kapitola Výzkum, vývoj a inovace jeden

z 5 pilířů (dalšími jsou Institucionální prostředí, Zdroje financování, Infrastruktura a Lidské zdroje). Inovace jsou svou povahou úzce spjaty zejména se dvěma aktivitami:

- s výzkumem a vývojem, jehož výsledky realizují v podobě tzv. technických inovací
- s podnikatelskými aktivitami, přednostně činnostmi z oblasti výroby, ale i služeb, kde se inovace realizují.

Z těchto základních vlastností vyplývá i návaznost na dokumenty ze dvou zmíněných oblastí. Pro oblast VaV byla schválena usnesením vlády ze dne 7.1.2004 č. 5 Národní politika výzkumu a vývoje ČR (NP VaV), která určité elementy na rozhraní s NIP obsahuje, zejména v kapitole II.4. Jak vyplývá z dalšího textu, jsou diference mezi NP VaV a NIP (a připravovanou SHR) poměrně značné a bude potřeba je vzájemně harmonizovat. MŠMT spolu s Radou pro výzkum a vývoj (dále jen „RVV“) vypracovalo rovněž dokument Přístup ČR k materiálu EU Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu. Ministerstvo průmyslu a obchodu a jím řízená agentura Czechinvest vydaly některé dokumenty, které se inovacemi rovněž zabývají, případně k nim mají blízko. Platí to zejména o Konceptu inovací pro oblast průmyslu a podnikání na období 2005–2008 a Strategii agentury Czechinvest na období 2004–2008. Významným příspěvkem, orientujícím VaV do oblastí inovací, jsou některé programy podpory VaV, vyžadující úzkou spolupráci akademické a uživatelské sféry, např. Národní program výzkumu (I a II), Výzkumná centra, vyhlášené a řízené MŠMT a programy MPO Konsorcium a Tandem.

Inovační proces v ČR byly značně ovlivněny vstupem ČR do Evropské unie a z toho plynoucí podporou ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Klíčovou roli sehrál Národní rozvojový plán z roku 2004, který specifikoval oblasti podpory ze strukturálních fondů a jednotlivé operační programy (OP). Inovace jsou podporovány v rámci Cíle 1 klíčovými OP Průmysl a podnikání (programy INOVACE, PROSPERITA, KLASTRY) a OP Rozvoj lidských zdrojů. Určitou relevanci mají i části Společného regionálního programu MMR Regionální podpora podnikání, Regionální rozvoj infrastruktury a Rozvoj lidských zdrojů v regionech. Pro území hlavního města Prahy, které nesplňuje podmínky pro podporu podle cíle 1, jsou významné dokumenty pro období 2004–2006: Jednotný programový dokument pro Cíl 2 a Cíl 3 regionu NUTS 2 hl. m. Prahy.. Příprava podoby strukturálních fondů pro další plánovací období (2007–2013) bude podpořena studií Ministerstva pro místní rozvoj z r. 2005 s názvem Bariéry konkurenceschopnosti. Národní rozvojový plán pro období 2007 – 2013 by měl být předložen do konce roku 2005. Vedle toho existuje řada dokumentů na národní úrovni, reagujících na podklady z různých úrovní Evropské unie, zejména z Rady pro konkurenceschopnost. Vedle zmíněných dokumentů existuje v ČR celá řada iniciativ nevládních organizací a profesních sdružení (SPD, AIP ČR a dalších), které se problematikou rovněž zabývají.

IV. VIZE NÁRODNÍ INOVAČNÍ POLITIKY

NIP vytváří podmínky pro dosažení stavu, kdy podniky a další organizace v ČR aktivně inovují své výrobky, technologie a služby i metody organizace a řízení, zabezpečují trvalý růst produktivity práce a konkurenceschopnost na mezinárodních trzích. To vše při vysoké úrovni zaměstnanosti.

Stát k tomu:

- vytváří příznivé rámcové podmínky právní a institucionální;
- pružně odstraňuje bariéry inovačních aktivit;
- aktivně se podílí na tvorbě nových nástrojů EU na podporu VaV a inovací a na tvorbě nových právních předpisů EU pro podporu VaV a inovací a rychle a adekvátně začleňuje tyto předpisy do právního řádu ČR;
- přímými i nepřímými nástroji v souladu s právními předpisy EU podporuje vybrané aktivity inovačních procesů a využívá k tomu prostředky veřejných rozpočtů ČR a rozpočtu EU.

Tato vize bude realizována prostřednictvím čtyř strategických cílů:

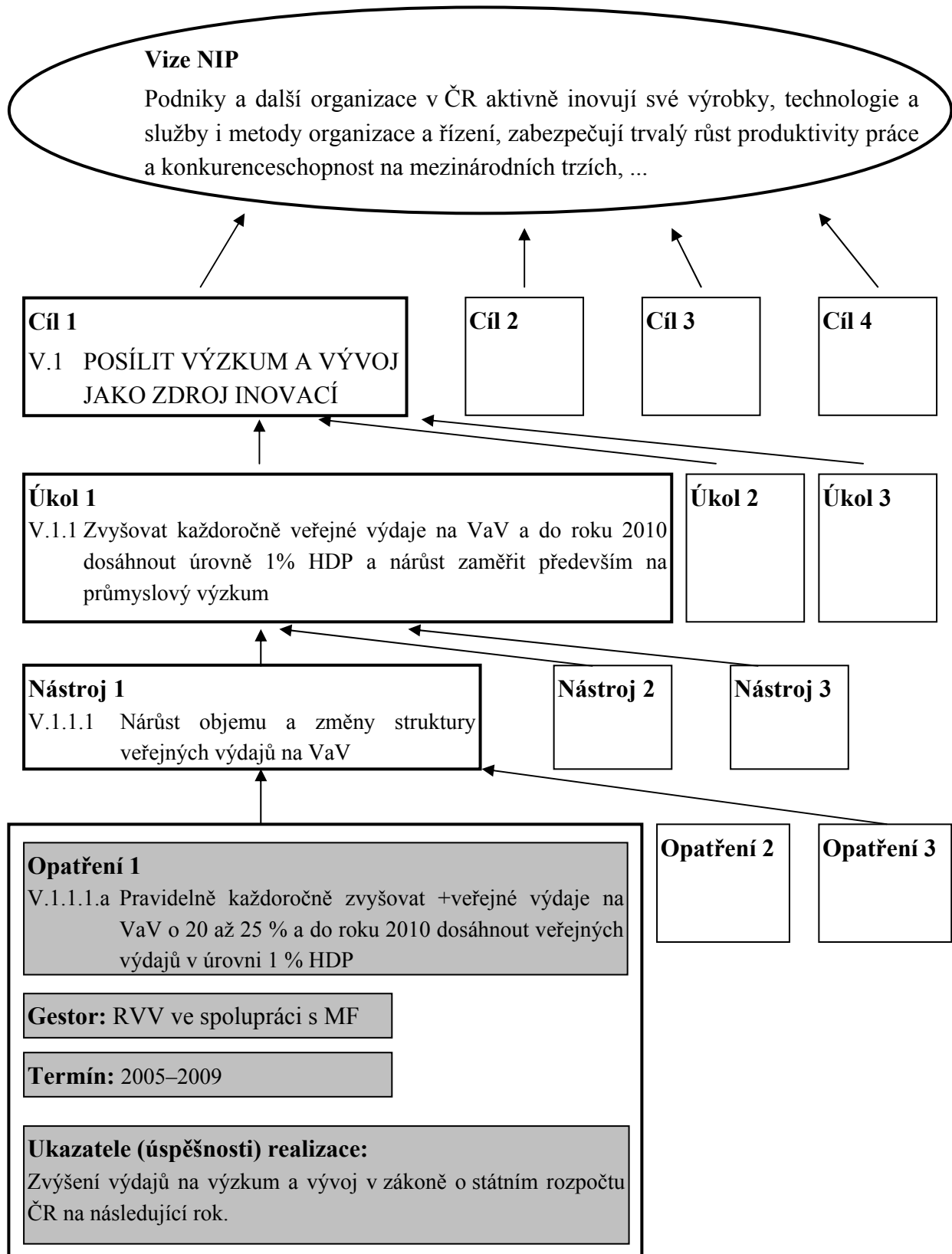
1. Posílit výzkum a vývoj jako zdroj inovací
2. Vytvořit funkční partnerství veřejného a soukromého sektoru
3. Zajistit lidské zdroje pro inovace
4. Zefektivnit výkon státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích

U každého **cíle** jsou uvedeny **úkoly** potřebné pro jeho dosazení, **nástroje**, jimiž budou jednotlivé úkoly realizovány a pro každý nástroj **opatření** potřebná k jeho realizaci, jejich **gestor**, **termín** realizace, **ukazatele (úspěšnosti) realizace** a **způsob hodnocení**. Struktura NIP je uvedena na příkladu na následujícím schéma č. 1. Tato vzájemná vertikální i horizontální provázanost NIP je jedním z jejích charakteristických znaků a výhodou, která zajišťuje její synergické efekty.

Opatření, která byla realizována v průběhu přípravy NIP jsou vzhledem ke kontextu ponechána (obdobně jako např. v dokumentech EU) a jsou označena jako **realizovaná opatření**.

Plnění cílů, úkolů, nástrojů a opatření NIP bude v roce 2007 vyhodnoceno a NIP bude aktualizována. Každoročně bude NIP hodnocena v rámci Analýzy stavu výzkumu a vývoje v ČR a jejich srovnání se zahraničím, předkládané vládě ČR. Pokud dále není výslovně uvedeno jinak, bude způsob hodnocení založen na těchto dvou dokumentech.

Schéma č. 1 – Struktura NIP s příklady

V. CÍLE, ÚKOLY, NÁSTROJE A OPATŘENÍ NÁRODNÍ INOVAČNÍ POLITIKY

V.1 POSÍLIT VÝZKUM A VÝVOJ JAKO ZDROJ INOVACÍ

V ČR výzkum a vývoj dosud nedostatečně produkuje nové poznatky, které by byly využitelné jako zdroj inovací. Je to dáno v první řadě dosavadní strukturou podpory, která klade malou váhu na inovačně orientovaný VaV. Vážným problémem je v daném kontextu stále ještě nedostatečná podpora průmyslového výzkumu a vývoje s použitelnými výsledky. Stát se po úplné privatizaci všech průmyslových výzkumných ústavů spojené následně s výrazným snížením jejich výzkumných kapacit orientoval poměrně jednostranně na plošnou podporu základního výzkumu v AV ČR a na vysokých školách a na resortní výzkum (mimo průmyslového). Nebyly stanoveny věcné priority VaV a prostředky na VaV nebyly důsledně rozdělovány podle dosahovaných výsledků. Při hodnocení výsledků výzkumu převládaly bibliografické údaje a nebyl brán zřetel na udělené patenty, prodané licence či jiné formy spolupráce s realizační sférou. Další specifické problémy plynou z historického vývoje, zejména v porevolučních letech. Významnou roli v zaostávání inovací hraje stav průmyslu v ČR, na prvním místě pak nedostatek poptávky po inovacích („české“ firmy se teprve zvolna dostávají po restrukturalizaci z krize a výzkum či inovace nejsou jejich prioritami, firmy se zahraničním vlastníkem v drtivé většině využívají dočasných komparativních výhod ČR a realizují zde své vlastní technologie). Možná ještě závažnější je neuspokojivá nabídka ze strany výzkumné základny a nedostatek společného zájmu akademické a podnikatelské sféry. K tomu přispívá i nevyhovující finanční podpora inovačních firem (zejména v zárodečném stadiu jejich existence) a dlouhodobé zanedbání nepřímých nástrojů podpory výzkumu a vývoje.

Silně rigidní byla v daných podmínkách struktura výzkumných organizací a institucí; téměř nemožným jevem se stal vznik nových výzkumných organizací podporovaných z veřejných prostředků, který by byl dostatečně rychlou a pružnou reakcí na nové výzkumné obory a směry a na potřeby ekonomiky a společnosti. Nedostatky výzkumných organizací spočívají i v malém využívání možností ochrany duševního vlastnictví. Další nedostatky existují v koordinaci využití finančních prostředků z různých zdrojů nebo ve slabé komunikaci s veřejností při prezentaci úspěšných inovací založených na výsledcích VaV. Celkově se tak v konfrontaci s vývojem zejména ve vyspělých ekonomikách, kde roste důraz na inovačně orientovaný VaV, vytvářelo ve VaV poměrně sterilní prostředí s nepříznivými následky v podobě nízkých inovačních aktivit v ekonomice.

V.1.1 Zvyšovat každoročně veřejné výdaje na VaV a do roku 2010 dosáhnout úrovně 1% HDP a nárůst zaměřit především na průmyslový výzkum

Jde o úkol, jehož úspěšné řešení se významně projeví v růstu inovačních aktivit. Jeho zajištění však částečně spadá do NP VaV. V NIP je uveden jako průřezová problematika obou politik.

V.1.1.1 Nárůst objemu a změny struktury veřejných výdajů na VaV

V ČR se vynakládá na VaV méně finančních prostředků než činí průměr EU (v roce 2003 v ČR 1,3 % HDP, průměr EU-15 byl 1,9 % HDP). Přes nárůst objemu veřejné podpory výzkumu a vývoje jeho podíl na HDP v posledních letech prakticky stagnuje okolo 0,50 – 0,55 % HDP (viz graf 3 v příloze) a cíl (1% HDP) potvrzený i na zasedání Evropské rady v polovině trvání Lisabonského procesu v březnu 2005 tak pro ČR zůstává v nedohlednu. Problémem však není jen objem veřejné podpory, ale i její struktura. Prostředky na podporu VaV z veřejných rozpočtů jsou alokovány převážně na aktivity, od nichž nelze očekávat praktické výsledky (institucionální podpora, grantové soutěže pro základní výzkum, specifický výzkum na vysokých školách). Je chybou, že určitá část takto podporovaného výzkumu má potenciál tržního uplatnění, není však řádným způsobem prezentována – místo patentové ochrany a následné přípravy a prodeje licence jsou výsledky pouze publikovány. Subjekty výzkumu se tím připravují o možnost získat finanční prostředky a společnost nezískává zpět prostředky, které byly vloženy do VaV.

Převažující formou je institucionální podpora (v roce 2005 58 % z celkové státní podpory), kterou obdrží instituce po vyhodnocení tzv. výzkumného záměru na období 5 – 7 let (viz graf 4 v příloze). Smyslem navrhovaných změn je přiblížit se stavu, obvyklému ve většině rozvinutých zemí, kde činí institucionální podpora asi 40 % celkové podpory ze státního (veřejného) rozpočtu. Napříště by mělo mít zhruba 90 % přírůstků výdajů na VaV ze státního rozpočtu podobu účelové podpory. Ke zvýšení účinku VaV ve prospěch inovací bude nárůst veřejných výdajů na VaV směřován přednostně do průmyslového VaV a jiných oblastí VaV s inovační orientací, a to v rámci účelového financování programů s vyhodnotitelnými cíli.

Opatření č. 1:

V.1.1.1.a Zvyšovat každoročně veřejné výdaje na VaV o 20 až 25 % a do roku 2010 tak dosáhnout veřejných výdajů v úrovni 1 % HDP.

Gestor: RVV ve spolupráci s MF

Termín: 2005–2009

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Zvýšení výdajů na výzkum a vývoj v zákoně o státním rozpočtu ČR na následující rok.

Opatření č. 2:

V.1.1.1.b Aktualizovat Národní politiku výzkumu a vývoje ČR na léta 2004 – 2008 tak, aby stanovovala základní principy pro podporu VaV z veřejných rozpočtů, změnu proporcí institucionální a účelové podpory VaV a orientaci na rostoucí podíl průmyslového VaV.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s RVV

Termín: do 28.2.2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Změna proporcí účelové a institucionální podpory VaV ve prospěch účelové podpory (z dosavadních 40:60 na očekávaných 60:40) v období do roku 2010; rostoucí podíl průmyslového VaV na podpoře VaV z veřejných prostředků.

Opatření č. 3:

V.1.1.1.c Změnit přístupy k vytváření nových programů na podporu VaV z veřejných zdrojů; programy budou přednostně zajišťovat podporu oborů a směrů výzkumu s velkým technologickým, ekologickým a ekonomickým potenciálem.

Gestor: RVV spolu s poskytovateli podpory

Termín: 2007–2010 (zahájení řešení programů)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Nárůst podílu programů zaměřených na inovačně orientovaný VaV s velkým technologickým a ekonomickým potenciálem na podpoře VaV z veřejných prostředků.

Způsob hodnocení:

Hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků bude prováděno podle usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků (tzn. I souhrnné hodnocení výsledků ukončených programů v uplynulém období).

V.1.1.2 Stanovení věcných priorit VaV (dlouhodobé základní směry výzkumu)

Jedním z charakteristických rysů podpory VaV v ČR byla prakticky neomezená svoboda ve volbě výzkumných témat v oblasti základního i aplikovaného výzkumu. Prvotní snahy o usměrnění průmyslového výzkumu a vývoje v podobě oborově orientovaných programů byly opuštěny z obavy o porušení komunitárního rámce EU a podpora byla většinou poskytována žadatelům s nejlepšími projekty bez ohledu na obor. Určitou výjimkou jsou Národní programy výzkumu (NPV I a NPV II), u nichž byly metodou Technology Foresight vytipovány tematické a průřezové oblasti podpory. Měřítkem úspěšnosti byly stav výzkumu a jeho aplikace v daném oboru v ČR a jejich potenciál, stejně jako perspektivnost oboru s přihlédnutím k celosvětové situaci.

Iniciací pro přípravu věcných priorit VaV byl zákon č. 130/2002 Sb., kterým bylo uloženo RVV a jejím odborným komisím určit tzv. dlouhodobé základní směry výzkumu a jejich proporce (dále DZSV). Smyslem DZSV je vymezit obory, do nichž bude přednostně směřována podpora ze státního rozpočtu s cílem docílit v nich špičkové světové úrovně. Počet DZSV by neměl překročit počet sedm a jsou vybírány s ohledem na vytváření budoucího inovačního potenciálu. DZSV budou doplňovány případně upravovány s ohledem na vývoj poznání a potřeby ekonomiky a společnosti. V rámci DZSV bude zajištěna i podpora kvalitního základního výzkumu, který ČR stejně jako jiné země potřebuje pro svou konkurenceschopnost v dlouhodobém horizontu. DZSV byly schváleny usnesením vlády ze dne 1. června 2005 č. 661.

Opatření č. 4:

V.1.1.2.a a) Stanovit věcné priority VaV (formou dlouhodobých základních směrů výzkumu)
 b) Aktualizovat věcné priority VaV (ad a) při přípravě nové Národní politiky výzkumu a vývoje ČR na období 2009–2013.

Gestor: RVV

Termín: Ad a) červen 2005, ad b) 2007

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Počet dlouhodobých základní směrů výzkumu (max. 7) a jejich zaměření na vytváření budoucího inovačního potenciálu a konkurenceschopnosti.

Opatření č. 5:

V.1.1.2.b Při přípravě nových programů a aktivit VaV přednostně vycházet ze schválených dlouhodobých základních směrů výzkumu.

Gestor MŠMT, MPO, ostatní poskytovatelé a RVV

Termín: 2006–2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Rostoucí podíl vynaložených veřejných prostředků na výzkum a vývoj odpovídající prioritám v rámci dlouhodobých základní směrů výzkumu.

V.1.1.3 Rozdělování veřejných prostředků na VaV podle dosahovaných výsledků

Dosavadní přístup k přidělování podpory VaV ze státního rozpočtu je nutno výrazně změnit tak, aby reflektoval potřeby společnosti. Vláda schválila svým usnesením ze dne 23. června 2004 č. 644 zásady, které k takové změně v hodnocení VaV vedou a návazně na ně byla přijata Metodika hodnocení VaV a jeho výsledků. Nové nástroje pro hodnocení VaV, navržené RVV, důsledně vyžadují špičkové výsledky v základním i aplikovaném výzkumu. Prostředky na VaV se budou nadále poskytovat podle tohoto kritéria, přičemž bude přednostně oceňován přínos hodnoceného řešení pro ekonomiku a společnost. Budou preferovány výzkumné programy resp. projekty, založené na společné účasti řešitele a budoucího realizátora, které podle zahraničních zkušeností přinášejí největší efekt. Důvodem je lepší koordinace činností mezi výzkumnou a aplikační sférou a přísnější posuzování projektu subjektem, který do jeho řešení vkládá vlastní prostředky. Jedním z užitečných nástrojů k prosazení naznačeného trendu je ustanovení zákona č. 130/2002 Sb., podle kterého musí poskytovatel podpory uzavřít smlouvu o využití výsledků projektu s příjemcem podpory. Smlouvy a jejich přínosy budou kontrolovány a porovnávány budou i oficiálně vykazované výsledky (IS VaV) s údaji vykazovanými Úřadem průmyslového vlastnictví. Vzhledem k minimálnímu počtu výsledků VaV využitelných při inovacích (komerčně využitelných výsledků) bude při hodnocení posílen význam (váha) těchto druhů výsledků – patentů a prodaných licencí, dalších výsledků chráněných jako duševní vlastnictví, zavedených technologií, ale i těch výsledků, které nelze chránit jako duševní vlastnictví.

Opatření č. 6:***Opatření realizované od roku 2005***

V.1.1.3.a Pravidelně hodnotit výsledky výzkumu a vývoje, při hodnocení posílit váhu komerčně využitelných výsledků především u programových projektů a výzkumných záměrů a podle hodnocení rozdělovat prostředky na výzkum a vývoj

Gestor: RVV

Termín: 2005–2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Nárůst podílu ukončených projektů a záměrů se špičkovými výsledky, pokles podílu projektů bez výsledků a s podprůměrnými výsledky.

Způsob hodnocení:

Hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků podle usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 každoročně zveřejňované počátkem roku, návrh výdajů na výzkum a vývoj ve státním rozpočtu ČR na následující rok.

Opatření č. 7:

V.1.1.3.b Vyhlášovat výzkumné programy, jejichž řešení se účastní jak výzkumná organizace nebo vysoká škola, tak budoucí realizátor a které budou financovány z veřejných rozpočtů a ze soukromých zdrojů.

Gestor: MŠMT, MPO a ostatní poskytovatelé, RVV

Termín: 2006–2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Zvýšení počtu programů a zejména navýšení počtu kvalitních projektů založených na společné účasti výzkumné organizace nebo vysoké školy a budoucího realizátora, podpora VaV z veřejných prostředků směřuje zejména tam, kde jsou dosahovány špičkové výsledky využitelné jako zdroj inovací, zásadní omezení podprůměrného VaV nepřinášejícího špičkové výsledky.

Způsob hodnocení:

Hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků podle usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644.

V.1.2 Zajistit ochranu duševního vlastnictví výsledků VaV**V.1.2.1 Efektivní podpora ochrany duševního vlastnictví z veřejných výdajů na VaV**

Velmi nízký počet patentů je jedním z důvodů nepříznivého postavení České republiky na Evropské škále inovací. I když počet patentů není samospasitelný, jde o důležitý ukazatel přístupu odborné veřejnosti k výzkumu a k využívání poznatků VaV. Příčin tohoto stavu je celá řada, za nejvýznamnější lze pokládat:

1. nedostatek kvalitních výzkumných výsledků vhodných pro patentování,

2. nízké vědomí pracovníků výzkumu i celých institucí a jejich vedení o účelu ochrany duševního vlastnictví; jejich projevem je malý význam těchto (a dalších podobných) ukazatelů v hodnocení pracovníků výzkumu i celých institucí a jejich význam při udělování pedagogických a vědeckých hodností,
3. nedostatek znalostí výzkumných institucí i podniků o patentové ochraně a malé kapacity odborných útvarů zejména u malých a středních podniků,
4. nedostatek odborníků na vyhledávání a oceňování komerčního potenciálu výsledků VaV a na oceňování nových technologií,
5. nedostatečné manažerské znalosti a schopnosti vedoucích činitelů akademických institucí, neumožňující efektivní hospodaření s duševním vlastnictvím (např. rozhodnutí o přidělení či nepřidělení prostředků na přihlášení a udržování patentu, jednání o licenčních smlouvách apod.),
6. finanční náročnost patentové procedury a zejména vysoké náklady na udržování uděleného patentu, především u zahraničních patentových úřadů,
7. absence tzv. Patentu společenství (Community Patent), který by mohl a měl významně zproduktivnit procedury ochrany duševního vlastnictví v EU.

K odstranění tohoto neúnosného stavu se navrhuje jednorázové a krátkodobé zvýhodnění těch, kdo chtějí dosud nepublikovaný výsledek vlastního výzkumu chránit patentovou přihláškou. Cílem je vzbudit zájem široké vědecké veřejnosti o ochranu poznatků. Obdobný nástroj používá už řadu let Maďarsko, přičemž odpovědným úřadem je Ministerstvo financí. Navrhuje se vyhlásit program, který poskytne vybraným uchazečům po provedení řádné patentové rešerše na novost a stav techniky podporu při zajištění ochrany dosud nechráněných výsledků VaV.

U některých poskytovatelů jsou málo využívána existující ustanovení zákona č. 130/2002 Sb. a jeho prováděcích předpisů, které umožňuje zahrnout náklady na ochranu duševního vlastnictví do uznaných nákladů.

Opatření č. 8:

V.1.2.1.a Podpořit prostřednictvím zvláštního krátkodobého programu na základě podílového financování (s finančním příspěvkem ze státního rozpočtu) ochranu duševního vlastnictví u žadatelů z akademické sféry a MSP, jehož podmínkou bude využití výsledků VaV v průmyslu a jiných sektorech s vysokými efekty.

Gestor: MPO

Termín: 2007–2008 (doba řešení programu)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Počet přihlášek patentů a udělených patentů a dalších chráněných výsledků výzkumu a vývoje a jejich ekonomický přínos.

Způsob hodnocení:

Hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků podle usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 (v rámci povinného hodnocení výsledků ukončených programů).

Opatření č. 9:

V.1.2.1.b Důsledně kontrolovat:

- smlouvy o využití výsledků projektů výzkumu a vývoje,
- zahrnutí nákladů na ochranu duševního vlastnictví do uznaných nákladů projektů.

Gestor: poskytovatelé, RVV

Termín: 2006 – 2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Nárůst podílu nákladů na ochranu duševního vlastnictví na uznaných nákladech projektů, nárůst podílu chráněných výsledků výzkumu a vývoje.

Způsob hodnocení:

V rámci povinného hodnocení výsledků ukončených programů, předkládaných RVV a pak vládě.

V.1.2.2 Využívání právních předpisů ochrany duševního vlastnictví

Vedle problémů, uvedených v předchozím odstavci, existují další překážky k širší ochraně duševního vlastnictví v akademické i soukromé sféře. Je nezbytné transparentně a rychle promítat pravidla ochrany výsledků VaV do příslušných prováděcích předpisů a metodik. České právní předpisy musí být pružně, rychle a transparentně harmonizovány připravovanými změnami komunitárního práva v této oblasti. Kombinací vhodných kurzů při vysokoškolském vzdělávání i postgraduálními kurzy budou vytvořeny předpoklady pro vyšší znalost právních pravidel ochrany duševního vlastnictví ve VaV.

Opatření č. 10:

V.1.2.2.a a) i nadále pružně, rychle a transparentně harmonizovat české právní předpisy s komunitárním právem,
b) promítnout změny do metodik a pravidel veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji.

Gestor: ad a) ÚPV ve spolupráci s RVV, ad b) poskytovatelé

Termín: 2006–2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Rychlost změn a jejich úplnost (promítnutí na nejnižší úroveň), srozumitelnost a jednoznačnost.

Opatření č. 11:

V.1.2.2.b Doporučit vysokým školám posílit získávání znalostí o ochraně duševního vlastnictví a o jejím ekonomickém využití, včetně vyhledávání a oceňování komerčního potenciálu výsledků VaV, ve výuce přírodovědných a technických studijních

programů (v magisterském a doktorském studiu). Budou podpořeny aktivity, vedoucí ke zvýšení znalostí v této oblasti u pracovníků VaV na VŠ, ve veřejných výzkumných institucích (VVI) a ostatní subjektů zabývajících se VaV.

Pozn.: Opatření budou zčásti realizována v rámci realizace strukturálních fondů EU (programy PROSPERITA, OP RLZ, opatření 3.2 a JPD 3).

Gestor: MŠMT

Termín: 2006

ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Počet absolventů přírodovědných a technických studijních programů (v magisterském a doktorském studiu) se znalostí ochrany duševního vlastnictví a jejího ekonomického využití.

Hodnocení a podávání zpráv:

Hodnotí MŠMT, vládě předkládá RVV v každoroční Analýze stavu výzkumu a vývoje v ČR a jejich srovnání se zahraničím.

V.1.3 Koordinovaně využít národní a evropské finanční zdroje na VaV a inovace

Koordinované využití národních a evropských zdrojů se týká jednak 6. Rámcového programu výzkumu, vývoje technologií a demonstrací a připravovaných rámcových programů Evropského společenství na období 2007–2013:

- 7. Rámcového programu výzkumu, vývoje technologií a demonstrací EU, který je připravován na základě materiálu Evropské komise COM (2005) 119 z 6. dubna 2005,
- Rámcového programu konkurenceschopnosti a inovací EU, který je připravován na základě materiálu Evropské komise COM (2005) 121 z 6. dubna 2005.

Druhou možností jsou především strukturální fondy a kohezní fond EU. Zde bude potřebné podstatně zlepšit přípravu na čerpání prostředků z těchto fondů na národní úrovni.

V.1.3.1 Využití změn v pravidlech EU pro poskytování prostředků ze strukturálních fondů a fondu kohezního

V ČR jsou zatím nedostatečně využívány možnosti synergických efektů koordinovaného využití podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných rozpočtů a ze zdrojů EU. V řadě případů se doposud opožďovalo čerpání z fondů EU z důvodů opožděně metodické a organizační přípravy na využití těchto zdrojů. Připravované změny pravidel EU pro poskytování příspěvků na VaV a příspěvků ze strukturálních fondů a fondu kohezního na léta 2007–2013 je nutné urychleně promítnout do předpisů ČR a podstatně zlepšit podmínky pro podporu především malých a středních podniků. Je potřeba využít v maximální míře možnosti kombinace národních a evropských zdrojů financování výzkumu, vývoje a inovací.

Opatření č. 12:

V.1.3.1.a Koordinovat přípravu aktualizovaného Národního rozvojového plánu na úrovni orgánů státní správy s přihlédnutím k Národní inovační politice.

Gestor: mpř. vlády pro ekonomiku (RVV) a MMR

Termín: 2005

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Rozsah změn umožňujících koordinované využití podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných rozpočtů a ze zdrojů EU.

Opatření č. 13:

V.1.3.1.b Urychleně využít připravované změny pravidel EU pro využití strukturálních a kohezních fondů EU a připravované změny pravidel EU pro poskytování příspěvků na VaV k přípravě nových vzájemně provázaných programů výzkumu, vývoje a inovací.

Gestor: poskytovatelé, RVV ve spolupráci s MMR

Termín: 2007–2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Objem prostředků, věnovaných na podporu nových vzájemně provázaných programů výzkumu, vývoje a inovací, podíl na celkových prostředcích.

V.1.3.2 Změny v pravidlech EU pro poskytování podpory VaV

Orgány EU pocítují i nadále nedostatečnou dynamiku v procesu dosažení hlavního vytýčeného cíle – stát se nejvíce konkurenceschopnou ekonomikou na světě, deklarovanou Lisabonskou strategií. Ukazuje to např. dříve citovaná tzv. Kokova zpráva z listopadu 2004 a závěry zasedání Evropské rady z března 2005. Při hledání možných cest k nápravě je mj. diskutována i dosud nedotknutelná hranice pro intenzitu podpory průmyslového výzkumu ve výši 50 % a vývoje v úrovni 25 %. Přijme-li Evropa změnu těchto pravidel, bude to znamenat významný posun a šanci iniciovat růst nákladů na VaV v podnicích. V úvahu je nutno vzít než, že snižující se úspěšnost žadatelů, nízká úroveň podpory (v průměru kolem 30 %) a mnohdy i stupňující se administrativní náročnost vedou celou řadu soukromých subjektů k názoru, že nemá smysl ucházet se o státní podporu VaV. Významný vliv by mohlo mít i připravované zjednodušení pravidel pro poskytování podpory malým a středním podnikům (problematika Better regulation – Simplification of legislation, kterou gesčně na úrovni Rady EU zastřešuje v ČR MZV).

Opatření č. 14:

V.1.3.2.a Sledovat připravované zjednodušení pravidel pro poskytování podpory MSP a změny přijaté EU aplikovat do programů podpory MSP zejména v oblastech výzkumu a vývoje a inovací.

Gestor: MZV (zjednodušení pravidel) a MPO (aplikace)

Termín: 2006 a dále (časový harmonogram v rámci EU nestanoven)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Vyhlášení programu dle opatření, objem prostředků, věnovaných na podporu programů výzkumu a vývoje.

Opatření č. 15:

V.1.3.2.b Návazně na připravované změny v pravidlech EU pro poskytování podpory VaV zhodnotit efektivnost vyhlášení nových kol programů výzkumu a vývoje a připravit nové programy využívající nových pravidel.

Gestor: MPO a další poskytovatelé, RVV

Termín: 2006

Ukazatel (úspěšnosti) realizace:

Vyhlášení programu dle opatření, objem prostředků, věnovaných na podporu programů výzkumu a vývoje.

V.1.3.3 Věcná koordinace využití zdrojů v rámci ČR

Současný silně decentralizovaný a disperzní systém podpory výzkumu a vývoje a inovací v ČR poskytuje potenciálním zájemcům poměrně širokou škálu možností k získání finančních prostředků. Stinnou stránkou je možnost tematických překryvů některých aktivit, vznikajících navzdory úsilí RVV i relativně nové povinnosti schvalovat programy podpory VaV vládou. Podobná možnost existuje i při využití strukturálních fondů EU. Je nezbytné zajistit vzájemnou návaznost využití jednotlivých zdrojů poskytovaných různými poskytovateli, vč. alokace strukturálních fondů EU. Jiným významným problémem koordinace aktivit jednotlivých resortů je obtížné sledování souhrnné výše a efektivnosti alokovaných prostředků u jednotlivých příjemců. Cílem státní správy je mj. zabránit neuváženému a nekoordinovanému přidělování prostředků, které vede ve svých důsledcích k jejich nedokonalému využití. K tomuto účelu je potřeba vypracovat analýzu, mapující výši podpory z veřejných rozpočtů, kapacity příjemců a jejich výsledky.

Opatření č. 16:

V.1.3.3.a Zlepšit návaznost jednotlivých podpůrných aktivit v oblasti VaV a inovací jejich důslednou koordinací na úrovni vlády, resp. Rady pro výzkum a vývoj (a inovace).

Pozn.: Realizace opatření je podmíněna kroky uvedenými v úkolu V.4.3.

Gestor: RVV

Termín: 2006–2010

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Nárůst podílu podpory v oblasti výzkumu a vývoje a v oblasti inovací na vzájemně věcně provázané cíle.

V.1.3.4 Založení Technologické agentury ČR

Vážnou bariéru doposud představuje skutečnost, že metodika poskytování podpory aplikovanému a průmyslovému výzkumu u jednotlivých poskytovatelů (resortů – správců rozpočtových kapitol) je značně rozdílná. Je nutné využít v zahraničí osvědčený model, kdy podporu těchto druhů výzkumu, popřípadě i transferu výsledků VaV a jejich rozšiřování zabezpečuje jedna agentura/instituce (Finsko, Irsko, Švédsko aj.). Navrhuje se zřízení Agentury (technologické, inovační), která by využila i zkušenost Czechinvestu, pověřeného nedávno výkonem určitých aktivit, příslušejících zmíněné Agentuře. Lze očekávat, že stejně jako ve zmiňovaných zemích, zajistí Agentura soustředění účelového financování aplikovaného (zejména průmyslového) výzkumu a vývoje a podpory aktivit na pomezí VaV a inovací v jednom místě. Měla by přitom zhodnotit a využít zahraniční zkušenosti s podporou technologií a inovací. Její kompetence a činnosti budou vymezeny zákonem. Významným aspektem zřízení Agentury by se mohlo stát odstranění zbytečné administrativní náročnosti a některých nedostatků při výběru vhodných projektů.

Opatření č. 17:

V.1.3.4 Vyhodnotit zkušenosti CzechInvestu a dále zahraničních agentur s působností v oblasti podpory aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací (např. TEKES, VINNOVA) a vytvořit s využitím těchto zkušeností standardní Technologickou agenturu ČR pro oblast průmyslového výzkumu a vývoje, což je dle kompetenčního zákona v působnosti MPO.

Gestor: MPO a RVV

Termín: 2006 (2008)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

2006 – předložení vyhodnocení zkušenosti CzechInvestu a dále zahraničních agentur s působností v oblasti podpory aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací (např. TEKES, VINNOVA) vládě, 2007 – přijetí zákona umožňujícího činnost Technologické agentury ČR, 2008 – zahájení činnosti Technologické agentury ČR.

V.1.3.5 Programy na podporu inovací v regionech

Regionální dimenze inovační politiky získala po přijetí Lisabonské strategie v členských zemích EU na významu. Cílem je respektovat specifické přednosti, nedostatky a zájmy regionů. To znamená, že každý region musí nalézt svou cestu k růstu inovačních aktivit. V ČR je tvorba regionálních (krajských) inovačních strategií a politik většinou v počáteční fázi nebo dosud v některých krajích ani nebyla zahájena.

Za jeden z klíčových nástrojů regionální inovační politiky je nyní ve světě považováno vytváření klastrů s cílem zvýšit inovační aktivity v daném teritoriu. Idea klastrů spočívá v utváření v rámci daného regionu, případně oboru, sítě vzájemných kooperačních vztahů podniků – dodavatelů a odběratelů (zejména MSP), výzkumných organizací a vysokých škol (univerzit), ale i dalších regionálních partnerů (orgánů územní samosprávy, agentur pro regionální podporu,

institucí a zařízení pro získávání kvalifikace, apod.), a to v jedné nebo několika oblastech či oborech činnosti. Klastry mají přispět k zrychlení transferu moderních technologií, realizace výzkumných poznatků a šíření inovací a informací i k plnění nových požadavků a potřeb zákazníků. Od této vytvářené sítě se celkově očekávají synergické efekty a růst konkurenceschopnosti daného regionu či oboru.

Všechny tyto vztahy a vazby se dají dále usměřňovat a zlepšovat vytvářením organizační a řídicí nadstavby nad celým klastrem – tzv. klastrové iniciativy. Proto se v posledních letech v zemích EU (zejména Španělsku, Itálii, ale i dalších) i v ostatních vyspělých ekonomikách věnuje zvláštní pozornost klastrovým iniciativám jako vhodnému a účinnému mechanismu podpory „místní“ spolupráce mezi firmami, akademickými institucemi, agenturami, orgány územní samosprávy i nositeli politické odpovědnosti. K tomuto účelu vznikají různé regionální programy podpory a z veřejných prostředků dotované projekty. Klastrové iniciativy vyžadují týmy odborně připravených lidí, manažery klastrů atd. jako své organizační, znalostní a metodické zázemí (jimiž mohou např. být hospodářské komory, regionální agentury, asociace, atd.).

V ČR se problematika klastrů a její podpora nachází teprve v začátcích. Pozitivní skutečností je, že se program KLASTRY stal součástí OPMP 2004–2006. Na přípravě odborníků se může podílet též OP RLZ. Podstatným omezením jsou však dosud chybějící regionální strategické plány rozvoje a regionální průmyslové a inovační politiky, na něž by KLASTRY a případné další programy na podporu inovací v regionech navazovaly. V programu KLASTRY jsou pak nerealisticky nastaveny některé podmínky (účast minimálně patnácti kooperujících subjektů je pro místní podmínky v ČR spíše obtížně splnitelnou podmínkou). Do programu KLASTRY musí být také více zapojeny agentury podporující v daném regionu šíření informací o výzkumných a inovačních aktivitách a navazování partnerských vztahů (s využitím help desk apod.). Účinné využití klastrů vyžaduje také efektivní systém pro monitoring a hodnocení výsledků dosažených na základě jejich vytváření a rozvíjení.

Opatření č. 18-20:

- V.1.3.5.a** Upravit podmínky programu KLASTRY, vyhlášeného v rámci OPMP s cílem lepší dosažitelnosti pro zájemce o účast pro rok 2006 a zejména pro roky 2007 – 2013.
- V.1.3.5.b** Pro kontrolu a hodnocení efektů a výsledků dosažených na základě klastrů jako nástroje regionální inovační politiky vytvořit účinný monitorovací a hodnotící systém.
- V.1.3.5.c** Pro výkon klastrových iniciativ jako organizační a řídicí nadstavby nad celými klastry vybrat a připravit odborníky a manažery (se znalostmi v oblasti inovačního podnikání, sociálních /komunikačních/ dovedností včetně koučování a týmové práce a v rozvíjení IT sítí).

Gestor: MPO (ve spolupráci s MMR a kraji)

Termín: 2005–2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Rostoucí počet vzniklých klastrů a inovujících firem na úrovni regionů, rostoucí podíl regionů na rozhodování o inovačních procesech a o rozdělování prostředků.

Způsob hodnocení:

Hodnotí MPO ve spolupráci s kraji a MMR.

V.1.4 Usnadnit vznik organizací výzkumu a vývoje a organizací pro realizaci jejich výsledků

V.1.4.1 Zjednodušení postupu při vzniku nových organizací VaV a jejich podpoře

V ČR přetrvává institucionální rigidita prováděného VaV, která omezuje i další potřebný růst konkurenčního prostředí v této oblasti. Nejsou vytvořeny podmínky pro pružnější vznik či zánik organizací nebo větší organizační změny v souvislosti s vývojem poznání v samotné vědě či měnícími se potřebami ekonomiky a společnosti. Tyto a další nedostatky má odstranit zákon o veřejných výzkumných institucích, který schválila vláda a v současné době je projednáván Poslaneckou sněmovnou. Jednou z klíčových součástí zákona je umožnění vzniku organizací, které realizují výsledky výzkumu a vývoje. Zjednodušení podmínek pro vznik nových podniků obecně (tj. bez ohledu na to, do jaké míry inovují) je předmětem dalších iniciativ uvedených ve Strategii hospodářského růstu.

Vznikne-li nová organizace VaV, nemá prakticky šanci uspět při hodnocení a poskytování veřejných prostředků, a to bez ohledu např. na vysokou kvalitu lidí v utvářeném řešitelském týmu a očekávaný přínos nového oboru či směru pro další rozvoj vědy nebo ekonomiky a společnosti. Právní úprava podpory z veřejných prostředků je především postavena na historii instituce.

Zjednodušení postupu při vzniku nových organizací VaV a jejich podpoře je tak nástrojem k zajištění větší flexibility v této oblasti i s ohledem na růst inovací, přičemž prostor by se měl zejména otevřít pro organizace a organizační změny v nosných a prioritních směrech výzkumu.

Opatření č. 21:

Částečně realizované opatření

V.1.4.1.a Na základě zákona o VVI transformovat státní příspěvkové organizace na veřejné výzkumné instituce, které budou moci zakládat za podmínek stanovených zákonem nové podniky pro realizaci výsledků výzkumu a vývoje.

Gestor: RVV

Termín: od roku 2005 příprava transformace; vlastní transformace od 1. 1. 2007

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Změny ve stávající struktuře výzkumných organizací, vznik organizací pro realizaci výsledků výzkumu a vývoje.

Opatření č. 22:

V.1.4.1.b Změnit prováděcí předpisy k zákonu č. 130/2002 Sb. tak, aby o získání podpory z veřejných prostředků u nových organizací primárně nerozhodovala výzkumná

minulost uchazeče jako právnické osoby, ale jen současná kvalita jejího řešitelského týmu (včetně minulých výsledků členů týmu).

Gestor: MŠMT ve spolupráci s RVV

Termín: 2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Počet nových organizací v prioritních směrech výzkumu, které získají podporu z veřejných prostředků.

V.1.5 Zajistit nepřímou podporu inovačně orientovaného VaV

V.1.5.1 Daňové úlevy stimulující VaV v podnikatelském sektoru

Daňové pobídky jsou používány ze strany státu jako nejúčinnější nepřímý nástroj financování inovací. Slouží ke stimulaci aktivit všech účastníků inovačního procesu:

1. podnikové sféry k investicím do výzkumu a vývoje jako inovačního zdroje
2. inovujících MSP
3. zahraničních investorů, kteří v tuzemsku dosud výzkumné aktivity neprovozovali
4. investorů rizikového kapitálu
5. při vytváření inovační infrastruktury (vědeckotechnických parků, technologických center, podnikatelských inkubátorů apod.).

Ve vyspělých ekonomikách bylo vyzkoušeno a využívá se již široké spektrum možností těchto daňových pobídek a úlev (jde cca o 25 různých způsobů stimulace), které jsou považovány za standardní formu podpory výzkumu, vývoje a inovací. Vzhledem ke svému plošnému uplatnění nenarušují konkurenční prostředí. Značná pozornost je v rámci EU v souladu s plněním Lisabonské strategie věnována v posledních letech daňové stimulaci vyšších investic podniků do výzkumu a vývoje. Od těchto daňových pobídek se očekává, že patřičně povzbudí investice soukromého kapitálu do vlastního podnikového VaV, který je podle průzkumů (CIS apod.) rozhodujícím inovačním zdrojem. Tím také napomohou k plnění Lisabonské agendy – zvýšení podílu výdajů podnikatelské sféry na VaV na 2 % HDP. Ve vyspělých ekonomikách (zejména v USA a Velké Británii) je rostoucí pozornost věnována rovněž daňovým opatřením orientovaným na stimulaci rizikového kapitálu.

V ČR platí od 1.1. 2005 nová odčitatelná položka od základu daně, která v podstatě umožňuje promítnout vybrané vlastní náklady na VaV do daňového základu podruhé (a je tedy ekvivalentní 24 % dotaci na celkové náklady bez řady nevýhod dotace). Tím byly zavedeny pro soukromé investory do VaV konečně některé podmínky obdobné vyspělým evropským zemím. Pokud jde o připravované zjednodušení daňového systému a snížení daně z příjmů právnických osob, má nepochybně pozitivní plošný dopad na podnikání. Nicméně nevytváří ještě potřebnou stimulaci pro sofistikované inovované výroby využívající výsledky výzkumu a vývoje (viz zkušenosti s vývojem investičních pobídek v ČR). Naproti tomu cílená aplikace daňových pobídek výzkumu, vývoje a inovací vede ke zvýšení zájmu o investice do těchto oblastí, což podpoří trvalý a zdravý růst a rozvoj podnikatelských subjektů. Předpokládá se proto zachování zavedené daňové úlevy na vlastní VaV podnikatelských subjektů. Možnost dalšího zlepšení,

zejména s ohledem na rozvíjení potřebné spolupráce veřejného a soukromého sektoru lze pak spatřovat v rozšíření této daňové úlevy o VaV nakupovaný podnikatelskými subjekty od veřejných vysokých škol a VVI (s přihlédnutím ke zkušenostem s již zavedenými daňovými úlevami na vlastní VaV).

Opatření č. 23:

V.1.5.1.a Při zjednodušení daňového systému a plošném snížení sazby daně z příjmů právnických osob bude zachována zavedená daňová úleva pro vlastní VaV podnikatelských subjektů (nová odčitatelná položka od základu daně ve výši 100 % nákladů na výzkum a vývoj).

Gestor: RVV, MF

Termín: 2005 a další roky

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Zvýšení soukromých investic do vlastního VaV, který je hlavním zdrojem inovací v podnicích, postupný nárůst soukromých prostředků vkládaných do VaV k úrovni požadovaných 2 % podílu na HDP (viz Lisabonská strategie a Barcelonská kritéria)

Opatření č. 24:

V.1.5.1.b Rozšířit zavedenou daňovou úlevu na VaV od 1.1.2005 (viz opatření V.1.5.1.a) na VaV nakupovaný podnikatelskými subjekty od vysokých škol a veřejných výzkumných institucí.

Gestor: RVV, MF

Termín: od r. 2007

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Nárůst objemu VaV nakupovaného podnikatelskými subjekty od vysokých škol a veřejných výzkumných institucí.

V.1.6 Účinně komunikovat s veřejností o úspěšných inovacích založených na výsledcích výzkumu a vývoje

V.1.6.1 Podpora komunikačních aktivit s veřejností v oblasti inovací v rámci PR

Vzájemná a soustavná komunikace s veřejností umožňuje význam inovací akceptovat v širokém společenském měřítku, veřejnosti pochopit inovace v kontextu zlepšování kvality života a zbavovat ji případných zbytečných obav z nežádoucích důsledků realizovaných inovací. Široké veřejnosti je nutno zpřístupnit úspěšné inovace založené na výsledcích VaV, nejlepší řešitelské týmy a jednotlivce a nejlepší výsledky v oblasti inovačního podnikání. Celkově jde o to zvýšit prestiž VaV a inovací ve společnosti a podpořit širokou výměnu názorů na aktuální dění v oblasti inovačního podnikání. K tomu přispívá významně podpora komunikačních aktivit v rámci PR.

K vytváření pozitivního obrazu inovačního podnikání v české společnosti napomáhají četné aktivity Asociace inovačního podnikání ČR (AIP), Technologického centra (TC AV ČR), regionálních rozvojových agentur (RRA) a dalších regionálních orgánů. AIP pořádá každoročně soutěž o získání ceny Inovace roku (v roce 2004 byla vyhlášena již podesáté), vydává ve spolupráci se svými členy časopis Inovační podnikání a transfer technologií (od roku 1993) a uskutečňuje různé tematické semináře a konference k otázkám inovací, z nichž největší dosah má každoroční Týden výzkumu, vývoje a inovací.

Opatření č. 25:

V.1.6.1.a Pokračovat v podpoře udělování ceny Inovace roku v pojetí vyjadřujícím rostoucí význam inovací.

Gestor: MŠMT do zavedení nového modelu státní správy ve VaV a inovacích dle opatření č. 41. Potom ústřední správní orgán s působností pro aplikovaný výzkum, vývoj a inovace.

Termín: průběžně

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Rostoucí počet návrhů na udělení ceny Inovace roku a rostoucí význam a kvalita navrhovaných a oceňovaných inovací, dosah medializace inovací (počty potenciálně oslovených lidí, odezvy, sledovanost apod.).

Opatření č. 26:

V.1.6.1.b Podpořit z veřejných prostředků v povoleném rozsahu vybrané projekty na zajištění komunikačních aktivit s veřejností v oblasti inovačního procesu v rámci PR.

Gestor: MŠMT

Termín: 2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Zvýšení znalosti uvedených aktivit ve veřejnosti, dosah medializace inovací (počty potenciálně oslovených lidí, odezvy, sledovanost apod.).

V.2 VYTVOŘIT FUNKČNÍ SPOLUPRÁCI VEŘEJNÉHO A SOUKROMÉHO SEKTORU

Účinná spolupráce veřejného a soukromého sektoru jako důležitá podmínka inovačního procesu existuje v ČR spíše výjimečně; pravidlem je obvykle opačná situace spojená navíc s častým vzájemným obviňováním. Případná spolupráce se pak omezuje především na vzájemná setkání a výměnu některých informací. Až na výjimky (např. programy KONSORCIUM a TANDEM, případně Výzkumná centra B) chybí intenzivní spolupráce na společných projektech. Nedostatečná pozornost se dosud věnovala rovněž vytváření podmínek pro horizontální mobilitu výzkumných pracovníků, vysokoškolských pedagogů, studentů a lidí z podnikatelské sféry mezi sektorem výzkumu a vysokých škol na straně jedné a podnikatelským sektorem na straně druhé. Přitom tento pohyb pracovníků mezi různými institucemi a pracovišti

v rámci inovačního procesu nabývá na významu z hlediska potřebného růstu inovačních aktivit české ekonomiky. V ČR je však tento typ mobility velmi omezený; podpora a pozornost ze strany státu (viz NP VaV) směřovala dosud především k mobilitě výzkumných pracovníků, vysokoškolských pedagogů a studentů v mezinárodním měřítku (zejména pak k pobytům českých vědců v zahraničí a zahraničních vědců v ČR). Za této celkové situace nemohou vědecká a podnikatelská kultura fungovat jinak, než nadále spíše nezávisle vedle sebe.

Také vznik nových technologických soukromých podniků využívajících nové poznatky dosažené veřejných VŠ a ve VVI (např. spin-off, start-up firmy), který vytváří a umožňuje rychlou cestu k inovacím, je v ČR stále spíše výjimkou. Pokud jde o malé firmy v rámci vědeckotechnických parků, často tyto firmy buď vůbec neinovují nebo využívají jiných zdrojů poznatků. Pro vznik spin-off firmy existují již určité legislativní podmínky (platný zákon o vysokých školách / (§ 20 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb. umožňuje VŠ vkládat výsledky VaV do s.r.o., a.s., o.p.s. a jiných právnických osob/, zákon o VVI je projednáván v PS). Velkým problémem však zůstává finanční podpora založení a vzniku tohoto typu firem a vůbec nových technologických soukromých firem. Je to i otázka vytváření obecných podmínek pro fungování a rozvoj rizikového kapitálu.

Řada signálů z podnikové sféry, státní správy, ale i z pracovišť VaV svědčí o tom, že sílí vědomí nutnosti dosáhnout podstatného zlepšení. Panuje relativně dobrá shoda v názorech na ustavení a podporu efektivního fungování tzv. technologických platforem¹, které se již osvědčily v řadě zemí EU.

Základní podmínky prostředí příznivého pro inovační podnikání jsou pak shodné s celkovými vytvořenými vstřícnými podmínkami pro podnikání ze strany státu. Záměry týkající se zlepšení celkového podnikatelského prostředí v ČR jsou uvedeny ve Strategii hospodářského růstu a jsou předmětem jiných politik, opatření, návrhů atd. To platí mj. i pro problematiku rizikového kapitálu, která je mnohem širší, než v oblasti inovací. V NIP jsou tak řešeny jen specifické podmínky pro inovační proces, do nichž patří zejména podmínky pro firmy založené pro využití výsledků VaV.

V.2.1 Založit skutečnou spolupráci veřejného a soukromého sektoru na společných programech a projektech

V.2.1.1 Program(-y) podporující mobilitu mezi akademickou a privátní sférou

V ČR se v posledních letech (viz i NP VaV) věnovala pozornost především mobilitě výzkumných pracovníků, vysokoškolských pedagogů a studentů v nadnárodním měřítku a její podpoře ze strany státu (zejména pak pobytům českých vědců v zahraničí a zahraničních v ČR). Diskutovaly se otázky brain drain (úniku mozků) a brain gain (získávání mozků). Z hlediska potřebného růstu inovačních aktivit české ekonomiky na rostoucím významu nabývá i pohyb

---

¹ Podle Trendchart 2004 (www.cordis.lu) je technologická platforma mechanismus, který přivádí dohromady všechny zainteresované účastníky (stakeholders), aby rozvinuli dlouhodobé vize a určili si specifické výzvy, vytvořili koherentní dynamické strategie k dosažení těchto vizí a směřovali (řídili) implementaci akčního plánu k vytvoření vzájemně sladěných programů aktivit a k optimalizaci užítku pro všechny zúčastněné strany.

pracovníků mezi různými institucemi a pracovišti uvnitř země. Mobilita výzkumných pracovníků, vysokoškolských pedagogů a studentů i lidí z podnikatelského sektoru mezi sektorem výzkumu a vysokých škol a podnikatelským sektorem pomáhá k odstraňování bariér mezi těmito účastníky inovačního procesu (změny v myšlení), k zlepšování jejich kontaktů a rovněž k rozvoji užších vztahů výzkumu a vzdělání. Napomáhá i k lepšímu plnění dvojí role soukromého sektoru: jako uživatele výsledků výzkumu a nových technologií a jako předkladatele potřeb a požadavků trhu na řešení výzkumných problémů. U nás je však tento typ horizontální mobility velmi omezený. Vědecká a podnikatelská kultura fungují především paralelně vedle sebe.

Vytvoření programu na podporu těchto procesů mobility může tak přispět především k reálnému vzájemnému poznávání, partnerství a výzkumné spolupráci obou sfér, k rychlejšímu přenosu poznatků a informací mezi akademickou a uživatelskou sférou a k lepšímu vzájemnému pochopení přístupů a potřeb účastníků inovačního procesu. Nelze přehlédnout ani zvýšení absorpční schopnosti MSP pro zavádění nových technologií a výsledků VaV. Především MSP, které zpravidla nemají vlastní pracoviště (tým) pro VaV, označují nedostatek kvalifikovaných pracovníků za hlavní překážku inovací. Jako vhodný rámec a finanční zdroj lze pro tento program využít i strukturální fondy EU.

Opatření č. 27:

Částečně realizované opatření

V.2.1.1.a Připravit a vyhlásit program(-y), podporující mobilitu pracovníků mezi akademickou a podnikatelskou sférou. Jeho cílem je rozvinutí spolupráce subjektů veřejného a soukromého sektoru se zaměřením na transfer poznatků získaných ve výzkumu na straně jedné a potřeb a požadavků trhu na straně druhé, dále na vzájemné poznávání a výzkumnou spolupráci s dovedením výsledků do komerčního využití. Zvláštní pozornost bude věnována mobilitě pracovníků akademické a soukromé sféry v úrovni regionu.

Financování je kombinací veřejných a soukromých prostředků, celkový objem prostředků bude řádově ve stovkách milionů Kč ročně. Předpokládá se i možnost využití prostředků ze strukturálních fondů EU.

Specifickou částí programu je podpora horizontální mobility mladých výzkumných pracovníků a studentů v doktorských studijních programech, kteří se stanou zaměstnanci malých a středních podniků (MSP). Mladý pracovník realizuje společně s nějakou firmou výzkumný projekt, přičemž partnerský podnik hradí část jeho mzdových nákladů.

Gestor: MŠMT

Termín: 2007 (zahájení řešení programu)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Přijetí programu, plnění stanovených cílů programu a kritérií jejich úspěšnosti schválených vládou

Způsob hodnocení:

Standardní a dále v rámci povinného hodnocení výsledků programů, předkládaných RVV a pak vládě.

V.2.1.2 Program podporující vytvoření funkčních technologických platforem

Technologické platformy jsou prostředkem, který může partnerství mezi výzkumnou komunitou, průmyslem a tvůrci politiky učinit efektivnějším a může více mobilizovat výzkumné a inovační úsilí ke společným cílům. Role technologických platforem je v EU spojována ve značné míře právě s dosažením Lisabonských cílů (rozvíjení Evropského výzkumného prostoru – ERA, zvyšující se investice do VaV apod.). Účastníky technologických platforem jsou obvykle veřejné a soukromé výzkumné subjekty a průmyslové firmy (včetně MSP), ale zainteresovanými subjekty jsou i finanční instituce (banky, fondy rizikového kapitálu, pojišťovny atd.), orgány veřejné správy a občanská sdružení. Technologické platformy jsou tedy výsledkem určitého konsensu zainteresovaných subjektů. K jejich hlavním charakteristikám patří též to, že jsou vytvářeny jen pro vybrané obory a nové konkurenceschopné technologie. Jejich smyslem nemohou být jen vzájemná setkání představitelů akademické a podnikatelské sféry, ale jde především o tvorbu společných projektů, pro kterou je zajištěno odpovídající zázemí. Stát by měl finančně podpořit start těchto společných projektů; jejich realizace bude však založena na podnikatelských principech. Efektivní cestou se však ukazuje programové zastřešení těchto aktivit. Nástroj navazuje na usnesení vlády ze dne 26. května 2004 č. 513 (opatření č.3), které se doposud nezačalo plnit.

Opatření č. 28:

V.2.1.2.a Vyhlásit program na podporu vytváření technologických platforem pro vybrané obory.

Pro výběr technologických platforem stanovit kritéria, jako např. ekonomické, technologické, environmentální a sociální výzvy, potenciál socio-ekonomických užitků, zralost technologie nebo oboru, efektivní využití zdrojů apod.

Cílem programu je urychlit technologické inovace ve vybraných oborech a odstranit bariéry prosazování a šíření nových technologií na základě efektivního partnerství veřejného a soukromého sektoru. Program má víceletý charakter a zahrnuje realizaci společných projektů vývoje nových technologií, které předkládají společně subjekty veřejného a soukromého sektoru.

Účastníky technologických platforem jsou obvykle veřejné a soukromé výzkumné subjekty a průmyslové firmy (včetně MSP), zainteresovanými subjekty jsou i finanční instituce (banky, fondy rizikového kapitálu, pojišťovny, atd.), orgány veřejné správy a občanská sdružení.

Financování je kombinací veřejných a soukromých prostředků, celkový objem prostředků bude řádově ve stovkách milionů Kč ročně. Pokud to umožní nová pravidla EU, předpokládá se i možnost využití prostředků ze strukturálních fondů EU.

Podmínkou účasti v programu je podání společného projektu institucí z veřejného a soukromého sektoru a jeho řešení směřující ke komercializaci dosažených výsledků (tedy na podnikatelských principech).

Gestor: MŠMT ve spolupráci s RVV a MPO

Termín: do r. 2008 (zahájení řešení programu)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Vytvoření technologických platforem pro vybrané obory, plnění stanovených cílů programu a kritérií jejich úspěšnosti schválených vládou, mimo jiné rostoucí počet projektů vzniklých na bázi technologických platforem reálně a funkčně spolupracující veřejný a soukromý sektor.

Způsob hodnocení:

Standardní a dále v rámci povinného hodnocení výsledků programů, předkládaných RVV a pak vládě.

V.2.1.3 Fond pro financování společných projektů veřejného a soukromého sektoru

V některých zemích existují fondy, založené na společném využití prostředků z veřejných rozpočtů a ze soukromých zdrojů ve prospěch VaV a inovací. Poměrně čerstvým příkladem je maďarský „Fond na podporu výzkumu a vývoje a inovací“, zřízený zvláštním zákonem. Finanční prostředky plynou do Fondu ze tří zdrojů:

1. povinným odvodem podniků
2. dary soukromých i právnických osob
3. státním příspěvkem ve výši součtu předchozích dvou položek.

Výše povinného odvodu je vázána na úroveň zdanitelného základu, postupně poroste během 3 let až na 0,4 % zdanitelného základu; MSP jsou zvýhodněny, cílová částka odvodu je poloviční. Z pohledu nepřímých nástrojů je pozornosti hoděn zejména fakt, že odváděná částka se snižuje o prostředky, které podnikatel vynaložil na výzkum a vývoj pro svoji potřebu. Fond se využívá na podporu programových aktivit, z nichž povinná část je realizována mimo hlavní město. Významnou aktivitou fondu je právní ochrana výsledků a jejich využití, kde prostředky získané z realizace výsledků slouží k další podpoře společných projektů.

Opatření č. 29:

V.2.1.3.a V návaznosti na vyhodnocení dopadů opatření V.1.5.1.a analyzovat výhody a nevýhody založení Fondu na podporu VaV a inovací (podle maďarského vzoru), kde jsou daňové úlevy na VaV alternativou k daňovému odvodu do Fondu.

Gestor: RVV spolu s MF ČR

Termín: 2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

2006 – předložení analýzy a návrhu dalších kroků vládě

V.2.2 Zvýšit konkurenceschopnost malých a středních podniků podporou zavádění a využití informačních a komunikačních technologií

V.2.2.1 Podpora zavádění a využití informačních technologií v malých a středních podnicích

Využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) v ČR v podnikové sféře, ale i ve veřejné správě zaostává za možnostmi těchto rychle se rozvíjejících technologií. Výdaje na ICT v ČR v současné době sice výrazně převyšují současný průměr výdajů v EU-15, v podstatě jde však o dohánění zpoždění z 80. a 90. let minulého století. Z výsledků šetření Českého statistického úřadu o využívání ICT ve veřejné správě a v podnikatelském sektoru v roce 2003, která byla provedena v roce 2004, vyplynula relativně vysoká vybavenost osobními počítači, i relativně slušná úroveň počtu počítačů připojených na internet. Počítače i připojení na síť jsou však využívány především k běžným administrativním pracím a k elektronickému posílání zpráv (e-mail). Poněkud horší je situace v péči o bezpečnost ICT, a to především v malých a středních podnicích a menších obcích, v objednávání zboží či služeb přes internet, nákupu a prodeji zboží přes internet (e-komerce) a v síťovém přístupu k bankovním a finančním službám. Za uspokojivé nelze považovat ani využití internetu k vyřizování vybraných záležitostí s úřady veřejné správy.

Do jisté míry obdobná je situace i v EU. V materiálech navazujících na jarní zasedání Evropské rady 22. a 23. března 2005 v Bruselu se konstatuje, že členskými zeměmi EU se v porovnání s USA, Japonskem a dalšími vyspělými zeměmi nepodařilo v plném rozsahu využít možností ICT. Evropská komise v integrované směrnici EU pro růst a zaměstnanost (2005–2008) (COM(2005) 141 ze 12. 4. 2005) vyzývá členské státy, aby podpořily integraci ICT do širokého rozsahu výrobních a obchodních procesů a služeb a aby usnadnily změny v organizaci práce v hospodářství a veřejných službách vyplývající z integrace ICT.

ICT zcela nesporně budou tvořit informační páteř hospodářství založeného na znalostech. ICT se významně podílejí – téměř polovinou – na přírůstcích produktivity práce. Další možnosti přinesou technologie širokopásmového síťového propojení. Nabídka veřejných služeb přes internet umožňuje nejen přímé zvýšení efektivnosti veřejné správy a omezení byrokracie, nýbrž přispívá i k podstatnému usnadnění a zlepšení služeb pro podniky.

Relativně dobře si v zavádění a využití ICT vedou velké podniky a do jisté míry i veřejná správa. Velké podniky a větší úřady veřejné správy mají samostatné útvary pro správu a využití ICT. Proces informatizace veřejné správy je doprovázen většími či menšími problémy, ale v podstatě probíhá uspokojivě. Výrazně horší je situace v malých a středních podnicích (MSP). Podpora zavádění ICT je sice zahrnuta v řadě programů (Prosperita, JPD2, JPD3), chybí však účinnější koordinace i program speciálně zaměřený na zavádění a využití ICT v MSP

Navrhuje se připravit a vyhlásit program na podporu zavádění a využívání ICT v MSP a rozvoj souvisejících on-line služeb a prostředků v MSP. Podpořeno bude i zvyšování kvalifikace pracovníků MSP v problematice ICT a jejich využívání. K financování programu budou využity i prostředky strukturálních fondů EU. Využito bude nové iniciativy EU **i2010: European Information Society**.

Opatření č. 30:

V.2.2.1.a	Vyhlásit program zavádění a využívání informačních a komunikačních technologií
-----------	--

(ICT) v malých a středních podnicích (MSP). Cílem je vytvoření podmínek pro zvýšení konkurenceschopnosti MSP využitím ICT pro výrobní činnosti, poskytování služeb a obchodní aktivity. Program bude financován podílově z veřejných i podnikových zdrojů a s využitím prostředků EU.

V.2.2.1.b Vyhlásit program vzdělávání pracovníků MSP v zavádění a využití informačních a komunikačních technologií. Program bude financován podílově z veřejných i podnikových zdrojů a s využitím prostředků EU.

Gestor: Ad a – MPO a MI, ad b – MŠMT a MI

Termín: Ad a – 2007, ad b – 2007

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Ad a – Počty MSP využívajících ICT ke komerčním účelům 2006. Růst podílu MSP zapojených do e-obchodu, e-bankovních a finančních služeb. Každoroční předkládání zpráv vládě o realizaci programu.

Ad b – Podíly pracovníků absolvujících školení pro využití ICT. Každoroční předkládání zpráv vládě o realizaci programu.

V.2.3 Zajistit podmínky pro nové firmy založené k využití výsledků výzkumu a vývoje

V.2.3.1 Podpora vzniku nových technologických firem založených pro využití výsledků VaV

Situaci průmyslu charakterizují i nadále transformační rysy, vyznačující se poměrně malým důrazem na inovace. K tomu přispívá i masivní orientace zahraničních investorů na využití investičních pobídek a dočasných komparativních výhod. Vedle nemnoha progresivních zahraničních investorů a „českých“ firem by měly být právě technologické firmy, založené k realizaci výsledků VaV, hlavní zbraní při budování ekonomiky, založené na znalostech.

Tyto firmy vznikají a jsou podporovány kvůli rychlému a pružnému zavádění nových výrobních technologií, nových výrobků a služeb na trh. V naprosté většině jde o malé firmy a často o začínající podnikatele; v dlouhodobější perspektivě je to však velmi významný prvek inovačního systému (stávají se např. vyhledávanými partnery koncernů při aplikaci systému otevřené inovace – *Open Innovation System*). Problémem těchto firem je zejména nedostatek disponibilních finančních prostředků pro zajištění předstartovních aktivit, pro založení a celkový rozběh činností. Dále jde také o potřebu dostupných poradenských služeb a vzdělávacích a školicích programů. Vážným nedostatkem je i nedostatek vhodného materiálního zázemí. V rozvinutých zemích je obvyklé, že se tyto firmy umísťují do připravených vhodných prostor v nejtěsnějším sousedství mateřské instituce, zpravidla univerzity, kde nacházejí zázemí po stránce odborné i materiálně technické (např. speciální přístrojové techniky). V daném případě jde zejména o firmy typu spin-off, které vznikly odštěpením od jiných právnických osob (univerzit, VVI) s cílem komercializace výsledků VaV a jsou zakládány pedagogy, výzkumníky či studenty dané vysoké školy nebo výzkumné instituce. Toto běžně zatím v ČR nefunguje, zejména kvůli nedostatku finančních prostředků, ale také z důvodu nedotažených právních

podmínek. Dalším důvodem je nízká kontrola výzkumu a vývoje a využití jeho výsledků podporovaného z veřejných zdrojů z hlediska rovných podmínek s firmami založenými k využití výsledků výzkumu a vývoje (důsledné účetní oddělení jiné činnosti státních příspěvkových organizací a VVI, resp. doplňkové činnosti VŠ od jejich hlavní činnosti, uplatnění vlastnického práva k výsledkům VaV příjemcem atd.). Rozvoj tohoto segmentu vyžaduje zde i zvýšení finanční podpory aplikovanému (průmyslovému) výzkumu. V případě spin-off firem půjde v ČR však i o hodnotové změny v akademickém prostředí (bude nutno překonat dosud malou ochotu podporovat vznik spin-off firem, malou ochotu riskovat, závist apod.). Podpora vzniku spin-off firem vyžaduje vytvoření speciálního programu, který bude podporovat v povoleném rozsahu výzkumné a vývojové činnosti bezprostředně předcházející založení a vzniku těchto firem. Dále by tento program měl umožnit vysokým školám a VVI vytvářet pro spin-off firmy potřebné hmotné a finanční podmínky.

Opatření č. 31:

V.2.3.1.a Provádět kontrolu výzkumu a vývoje podporovaného z veřejných zdrojů a kontrolu využití jeho výsledků z hlediska rovných podmínek s firmami založenými k využití výsledků výzkumu a vývoje.

V.2.3.1.b Vyhlásit speciální program na podporu vzniku „spin-off“ firem, které vzniknou odštěpením od jiných právnických osob (vysokých škol, VVI) s cílem budoucí komercializace výsledků VaV. Jeho cílem je podporovat v povoleném rozsahu výzkumné a vývojové činnosti, které bezprostředně předcházejí založení a vzniku spin-off firmy.

Program bude mít víceletý charakter a v jeho rámci budou přijímány a realizovány projekty vedoucí ke vzniku spin-off firmy se zřetelem zejména k hi-tech a věcným prioritám VaV. Zvýhodněny budou projekty předkládané mladými výzkumníky a studenty (v doktorských studijních programech).

V.2.3.1.c Ve vazbě na výzkumný program ad **V.2.2.1.b** bude připraven program podpory nově vznikajících inovačních firem a firem s vysokým růstovým potenciálem (typu Start-up, Spin-off). Kromě veřejných prostředků ČR budou využity prostředky soukromých investorů rizikového kapitálu a následně také prostředky Evropského investičního fondu, resp. fondů EU. Cílem programu bude vytvářet odpovídající hmotné a finanční podmínky pro start-up a spin-off firmy, které mají know-how, chtějí komercializovat výsledky VaV, ale nemají základní kapitál.

Gestor: Ad a – RVV, ad b - MŠMT, ad c - MPO

Termín: Ad a – 2006 a dále, ad b) a c) - 2007

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Urychlení praktické realizace nových poznatků dosažených ve veřejných VŠ a VVI, plnění stanovených cílů programu a kritérií jejich úspěšnosti schválených vládou, mimo jiné rostoucí počet spin-off firem se zaměřením na hi-tech a navazujících na věcné priority VaV (DZSV).

V.2.3.2 Podpora transferu poznatků a technologií

Podpora vytváření a provozování center pro transfer poznatků a technologií, technologických inkubátorů a vědeckotechnických parků na vysokých školách a ve VVI je jedním z významných podpůrných opatření k realizaci výsledků VaV v praxi. Tuto aktivitu podporují velmi účinně již v současné době strukturální fondy EU, jmenovitě v programu PROSPERITA (OPPP) a dále Jednotný programový dokument (JPD) 2, opatření 21 a JPD 3, opatření 4.2. S ohledem na jejich význam a potenciální přínos je třeba zajistit jejich kontinuitu i v dalším plánovacím období, tj. po roce 2007.

Opatření č. 32:

V.2.3.2.a Zachovat a popřípadě rozšířit pro období 2007–2013 strukturální programy podporující vytváření a provozování center transferu technologií, technologických inkubátorů a i vědeckotechnických parků na vysokých školách a ve VVI (zejm. program PROSPERITA), jejichž účelem je usnadnění komercializace nových poznatků a technologií a rozšířit je o možnost poskytovat jim podporu po dobu trvání programu.

Gestor: MMR, spolupráce MPO

Termín: 2007–2013

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Plnění stanovených cílů programu a kritérií jejich úspěšnosti schválených vládou, mimo jiné rostoucí počet skutečně inovativních firem se zaměřením na hi-tech.

V.3 ZAJISTIT LIDSKÉ ZDROJE PRO INOVACE

ČR má výrazně méně absolventů přírodovědných a technických studijních programů na vysokých školách v kategorii obyvatelstva 20–29 let než členská země EU-15 (v roce 2002 ČR 5,7 %, EU-15 11 %, přičemž např. Francie, Finsko a Dánsko výrazně více). Částečně je to ovlivněno i nižším podílem obyvatel této kategorie s ukončeným vysokoškolským vzděláním jakéhokoli zaměření. V důsledku restrukturalizace těchto studijních programů podíl absolventů v posledních letech výrazně roste.

Ze strany podniků se objevují četné výhrady k připravenosti absolventů VŠ na řešení praktických problémů, je kritizována neuspokojivá úroveň jazykových znalostí absolventů a jejich manažerských dovedností². Absolventům VŠ přírodovědného a technického zaměření chybí znalosti o problematice ochrany autorských a průmyslových práv a není u nich podporováno a rozvíjeno podnikatelské myšlení. Chybí i odvaha a chuť využít poznatky získané na VŠ a v navazujícím výzkumu k založení vlastního podniku.

Rozsah stávajících podnikových praxí a stáží studentů všech typů studijních programů na vysokých školách je nedostatečný. Příčinou je nedostatek finančních prostředků a určité

---

² Národní ústav odborného vzdělávání, 2004. Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů pro vstup na trh práce.

problémy spojené se zdravotním a sociálním zabezpečením. V rámci úprav daňových zákonů se připravuje možnost odpočtu nákladů podniků spojených s realizací stáží a praxí studentů všech forem vysokoškolského studia ze základu pro zdanění.

Potřeba dalšího vzdělávání se ukazuje u výzkumných a vývojových pracovníků, zejména pokud jde o ochranu duševního vlastnictví a oblast podnikání. Nedostatečně jsou připraveni pro výkon svých funkcí ve vztahu k inovacím manažeri (včetně realizace účinných netechnických inovací ve svých firmách).

Ukazuje se, že pro zabezpečení potřebného množství a kvality lidských zdrojů pro inovace bude nutné odstranit překážky tuzemské mezisektorové i mezinárodní mobility kvalifikovaných pracovníků.

Za pozitivní lze označit iniciativy některých velkých průmyslových podniků, které usilují o zlepšení úrovně absolventů vysokých škol, navazují kontakty s vysokými školami a vytvářejí společná centra (pracoviště) pro přípravu absolventů jak v průběhu studia, tak i po absolutoriu. K dobrým předpokladům zlepšení stavu patří i rychlé zvyšování znalostí absolventů o informačních a komunikačních technologiích (ICT) a postupné zlepšování jazykových znalostí. Aktivně vystupuje též Úřad průmyslového vlastnictví, který pro zlepšení povědomí o nutnosti právní ochrany výsledků VaV pořádá celou řadu vzdělávacích a odborných akcí.

Pozn.: Další požadavky na vzdělávání, především na základních a středních školách, jsou řešeny v pilíři Lidské zdroje Strategie hospodářského růstu.

V.3.1 Zajistit lidské zdroje pro inovační procesy v potřebné struktuře a na všech úrovních

V.3.1.1 Změna ukazatelů a kritérií podpory veřejných vysokých škol ve vzdělávání a výzkumu

Neuspokojivá struktura absolventů VŠ (neuspokojená poptávka zaměstnavatelů po absolventech s technickým a přírodovědným vzděláním) vyžaduje, aby nárůst prostředků určených pro VŠ směřoval v příštích letech především do rozvojových programů vycházejících z vývoje poptávky na trhu práce. Podpora VŠ musí do budoucna více záviset na parametrech výstupů (počty a kvalita absolventů, jejich uplatnitelnost – tedy na plnění požadavků trhu práce v daném regionu) namísto vstupů (počtu přijímaných studentů atd.). Prosazované změny ve struktuře absolventů VŠ reagující na potřeby podnikové sféry a dalších uživatelů budou doprovázeny změnou kritérií rozdělování prostředků na specifický výzkum na vysokých školách tak, aby při nárůstu poskytovaných prostředků byla patřičně zohledněna spolupráce s podnikovým sektorem a dosahované výsledky. Rozvojové programy MŠMT musí mít stanoveny konkrétní cíle a ukazatele pro jejich objektivní hodnocení.

Opatření č. 33–35:

V.3.1.1.a Směřovat nárůst prostředků určených pro VŠ v příštích letech především do rozvojových programů, které budou vycházet z Dlouhodobého záměru MŠMT a jeho aktualizace podle NIP.

- V.3.1.1.b** Postupně změnit ukazatele a kritéria normativní podpory VŠ ve vzdělávání tak, aby více než dosud závisela na parametrech výstupů než vstupů.
- V.3.1.1.c** Vázat nárůst prostředků na specifický výzkum na VŠ na změnu a rozšíření kritérií, které zohlední spolupráci s podnikovým sektorem, dosahované výsledky a způsob využití prostředků.

Gestor: MŠMT (podle zákona č.111/1998 Sb.)

Termín: 2006 a dále

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Poměr prostředků na normativní a programovou podporu (ad a), váha vstupů a výstupů (ad b), váha spolupráce s podnikovým sektorem a dosahovaných výsledků (ad c).

Způsob hodnocení:

Provádí MŠMT v rámci hodnocení podpory vysokých škol a NIP a zprávu předkládá i na zasedání RVV.

V.3.1.2 Motivace pro absolvování přírodovědných a technických studijních programů na vysokých školách

Jak již bylo uvedeno, ČR má výrazně méně absolventů přírodovědných a technických studijních programů na vysokých školách než jiné země EU, i když v posledních letech se tento stav zlepšuje. Tento fakt je dán nejen nízkým zájmem o studium, ale zejména vysokým počtem studentů, kteří studium nedokončí. Motivace zájmu studentů o studium přírodovědných a technických studijních programů by, při nezměněných podmínkách, nevedla k žádanému cíli. Hlavním problémem jsou totiž nevyhovující materiální a technické podmínky pro výuku a výzkum v těchto oborech, kde chybí laboratoře, kontakty s praxí atd. Pokud nemá klesnout kvalita absolventů (ale naopak se ještě zvýšit), je řešením zlepšit tyto podmínky tak, aby se studium stalo atraktivní a přinášelo absolventům lepší uplatnění v oboru.

Motivace k dalšímu působení ve výše uvedených vystudovaných oborech souvisí pak velmi úzce s finančními podmínkami při nástupu do zaměstnání v těchto oborech a další perspektivě při setrvání v nich a i v celkové atraktivitě a prestiži těchto povolání.

Opatření č. 36:

- V.3.1.2.a** Zahájit rozvojové programy pro zvýšení počtu absolventů přírodovědných a inženýrských oborů zajišťující zlepšení materiálních a technických podmínek pro výuku a výzkum v těchto oborech (budování laboratoří, kontakty s praxí atd.).

Gestor: MŠMT

Termín: 2006 (zahájení programů) a dále

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Růst počtu absolventů přírodovědných a technických studijních programů, vytváření podmínek pro potřebné zlepšení kvality jejich výuky.

Způsob hodnocení:

Provádí MŠMT v rámci hodnocení podpory vysokých škol a NIP a zprávu předkládá i RVV.

V.3.1.3 Vzdělávací programy zaměřené na výzkumné a vývojové pracovníky a na manažery

Klíčovými segmenty lidských zdrojů pro rozvíjení a urychlení inovačních procesů jsou výzkumní a vývojoví pracovníci a manažerští pracovníci. Pokud jde o podporu dalšího vzdělávání výzkumných a vývojových pracovníků, měla by být zaměřena na takové záměry vzdělávacích programů, které jsou orientovány na získání potřebných informací o transferu technologií, na ochranu autorských a průmyslových práv, na rozvíjení podnikatelského myšlení (včetně získání potřebných znalostí pro podnikání v oblasti práva, financí, daní, účetnictví apod.) a na projektové řízení se zvláštním zřetelem k EU. V případě manažerských pracovníků bude zejména podporována jejich příprava zaměřená na osvojení si metod proinovatívního řízení firmy (s využitím třístupňového modelu rozvoje manažerských způsobilostí – podnikatelské myšlení, manažerské dovednosti a management změny). Manažerské způsobilosti budou tak rozvíjeny s ohledem na úspěšný management inovačních procesů. Některé vysoké školy, zejména s technickým zaměřením, zavedly ve spolupráci s AIP ČR kurzy, zaměřené na zásady inovační podnikání. Kontinuální vzdělávání manažerských pracovníků by se mělo pozitivně projevit i v růstu netechnických inovací ve firmách. Zvýšenou pozornost je nutno věnovat též dosud podceňovanému znalostnímu managementu ve firmě. V těchto souvislostech se počítá i s podporou vytváření center pro znalostní management a jeho výuku na vysokých školách a ve VVI. K zajištění uvedených činností lze využívat aktivity v rámci podpory ze strukturálních fondů - ESF (tento princip již od tohoto roku začne fungovat).

Opatření č. 37-39:

- V.3.1.3.a** Podpořit po finanční a poradenské stránce projekty vzdělávání pracovníků v oblasti výzkumu a vývoje, zaměřené na vyhledávání a oceňování komerčního potenciálu výsledků VaV a nových technologií, dále na transfer technologií, ochranu autorských a průmyslových práv, základy podnikání a manažerské dovednosti. Pro tyto účely již lze využívat Operační program Rozvoj lidských zdrojů (podpora ze strukturálních fondů EU), dále se vhodným rámcem mohou stát další připravované a v tomto směru vhodně formulované programy.
- V.3.1.3.b** Podpořit po finanční a poradenské stránce projekty vzdělávání manažerských pracovníků (zejména z MSP), zaměřené na inovační podnikání a management inovačního procesu, moderní metody managementu, rozvíjení podnikatelského myšlení a manažerských dovedností.
- V.3.1.3.c** Podpořit po finanční a poradenské stránce projekty zaměřené na vytváření center pro znalostní management a jeho výuku na vysokých školách a ve VVI (vhodným rámcem se může stát např. OP RLZ).

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MMR, u opatření č. 37 i ve spolupráci s ÚPV

Termín: 2006 a další roky; opatření se částečně realizuje již v současnosti

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Růst počtu absolventů vzdělávacích programů pro výzkumné a vývojové pracovníky a pro manažery, počet vytvořených center pro znalostní management na vysokých školách a ve VVI a jejich využívání podniky (zejména MSP).

Způsob hodnocení:

Provádí MŠMT v rámci hodnocení podpory veřejných vysokých škol a NIP a zprávu předkládá i do RVV.

V.3.1.4 Odstranění překážek mezisektorové tuzemské a mezinárodní mobility lidských zdrojů pro inovační procesy

Zahraniční zkušenosti potvrzují, že rychlost a efektivnost inovačních procesů lze podstatně zvýšit podporou vzájemné mobility kvalifikovaných pracovníků mezi veřejným sektorem VaV (vysokými školami, AV ČR, resortními výzkumnými pracovišti apod.) a podnikovou sférou. Řada zemí, mezi nimi i ČR, bude muset usilovat i o získání vhodných pracovníků ze zahraničí. Obě tyto formy mobility zatím narážejí na značné překážky, převážně administrativně správního charakteru.

Evropská komise s cílem odstranit tyto překážky vydala v březnu 2005 doporučení o Evropské chartě výzkumných pracovníků a kodexu pro zaměstnávání výzkumných pracovníků (Recommendation on the European for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers; C (2005) 576 z 11. 3. 2005). Komise v tomto doporučení vyzývá členské státy EU, aby vydaly a prosazovaly obdobné dokumenty, které by vyjadřovaly i specifika jednotlivých členských států. Charta i kodex mají přispět i k řešení problémů rovných příležitostí nejrůznějších minorit, včetně lidí se sníženou pracovní schopností.

Opatření č. 40

V.3.1.4 V návaznosti na dokument Evropské komise připravit a vyhlásit chartu výzkumných pracovníků ČR a kodex pro zaměstnávání výzkumných pracovníků v ČR.

Gestor: MPSV a MŠMT ve spolupráci s RVV

Termín: 2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Růst počtu pracovníků přecházejících ze sektoru veřejného VaV do podnikové sféry a obráceně. Růst počtu pracovníků ze zahraničí přicházejících na pracoviště VaV a do inovačních procesů v ČR.

Způsob hodnocení:

Předkládání hodnotících zpráv MPSV, MŠMT a RVV ve dvouletých intervalech RVV. Zavádění případných korekčních opatření na základě výsledků projednání těchto zpráv v RVV.

V.4 ZEFEKTIVNIT VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY VE VÝZKUMU, VÝVOJI A INOVACÍCH

Účinná podpora výzkumu, vývoje a inovací vyžaduje výkonnou a koordinovaně a pružně fungující státní správu. Vycházíme-li z toho, že inovace jsou kontinuální proces, nikoliv

jednorázová akce, musíme stejně pohlížet na NIP a její realizaci; znamená to zajistit i kontinuální výkon státní správy v této oblasti se zpětnou vazbou. Průřezový charakter inovační problematiky vyžaduje pak v ČR překonat přetrvávající resortní a v jisté míře konkurenční myšlení jednotlivých orgánů státní správy. Přežívá také podceňování tvorby koncepčních dokumentů (strategií a politik). Dokumenty jsou zpracovávány značně rozdílným způsobem, mají různé formy a rozdílnou úroveň konkrétnosti. Nedostatky jsou v koordinaci jednotlivých politik. V politikách, např. v Národní politice výzkumu a vývoje ČR na léta 2004 - 2008, zpravidla chybí principy aplikace jednotlivých nástrojů politiky a proto často dochází k diskusím a sporům při jejich realizaci. Věcné dopady a efekty politik nejsou vyhodnocovány, hodnocení je formální a soustřeďuje se na administrativní kontrolu plnění usnesení vlády. Zajištění komplexního přístupu k inovacím a tvorbě a realizaci inovační politiky není dále proto možné bez určitých změn ve struktuře státní správy a nastolení vyšší úrovně meziministerské kooperace a koordinace. Inovační politiku lze úspěšně realizovat jen v těsných vazbách s ostatními politikami (výzkumnou, hospodářskou, fiskální, vzdělanostní, sociální, ad.).

Za pozitivní lze označit sílicí vědomí, a to napříč politickým spektrem, o nutnosti modernizovat systém veřejné podpory VaV. Vědomí je posilováno i výsledky hodnocení politik VaV a inovačních politik členských zemí EU. Výsledky benchmarkingu politik členských zemí s využitím otevřené koordinační metody přináší pro zlepšení systému v ČR.

V.4.1 Snížit počet stávajících 22 rozpočtových kapitol (resortů), z nichž je podporován výzkum a vývoj

V.4.1.1 Novelizací kompetenčního zákona (č. 2/1969 Sb.) a dalších zákonů zjednodušit systém podpory výzkumu a vývoje

Jak bylo uvedeno výše, je systém podpory výzkumu a vývoje (a inovací) v ČR zatížen několika specifickými rysy, které ho činí dosti neefektivním; jde zejména o:

1. širokou škálu 22 úřadů státní správy (poskytovatelů), které disponují vlastními prostředky na podporu VaV; to přináší velmi obtížnou věcnou i administrativní koordinaci,
2. nadměrný počet samostatných rozpočtových kapitol meziresortního charakteru věnovaných základnímu (AV ČR³ a GA ČR⁴) nebo převážně základnímu výzkumu (MŠMT) s minimální věcnou koordinací a v protikladu absence rozpočtové kapitoly meziresortního charakteru určené pro aplikovaný výzkum, vývoj a inovace (viz V.1.3.4),
3. nejasné kompetence v oblasti výzkumu a vývoje v tzv. kompetenčním zákoně⁵, který pochází z roku 1969 a byl mnohokrát novelizován, explicitně jsou vyjádřeny u 4 ministerstev (MŠMT, MPO, MZe a MZ), avšak zcela rozdílným způsobem a rozdílnou terminologií,
4. zaměření řady resortních výzkumných ústavů, které namísto výzkumu slouží k administrativnímu zajištění výkonu státní správy,

³ Zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění zákona č. 220/2000 Sb.

⁴ Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Zákon č. 2/1969/Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

5. nelogické vymezení úkolů mezi MŠMT (ústřední orgán pro VaV) a RVV, kde příprava politiky VaV je svěřena MŠMT, zatímco kroky předcházející a následující jsou úkolem RVV; důsledkem je vzájemná věcná neprovázanost a absence konkrétních cílů, úkolů, nástrojů a opatření v NP VaV.

I když tyto otázky byly předmětem četných diskusí, nepodařilo se dosáhnout nápravy. Přitom je zřejmé, že dosud uplatňovaný decentralizovaný systém státní správy má závažné nedostatky a že by bylo racionální zvolit jeden z funkčních modelů státní správy ve VaV ve vyspělých zemích. To by umožnilo odstranit stávající roztříštěnost a určitou nekoordinovanost státní podpory VaV a inovací. Vzhledem k tomu, že jde o otázky související se strukturou celé státní správy, navrhuje se řešit tyto otázky po volbách. Do té doby je nutné analyzovat výhody a nevýhody různých modelů státní správy ve výzkumu a vývoji (s návazností na inovace) a jejich vhodnost pro Českou republiku.

Opatření č. 41:

V.4.1.1.a Přiblížit model státní správy VaV v ČR modelům používaným v zahraničí:
soustředit prostředky na VaV do podstatně menšího počtu rozpočtových kapitol. Ostatním resortům ponechat působnosti pro VaV, který je určen výlučně jen pro potřeby státní správy a pro bezpečnostní výzkum.

Gestor: vláda (RVV)

Termín: 2006–2008

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Vytvoření nového funkčního modelu státní správy pro výzkum, vývoj a inovace v následujících krocích. 2. polovina roku 2006 – analýza výhod a nevýhod tohoto modelu státní správy a návrh postupu, 2007 – novela kompetenčního aj. zákonů a promítnutí do návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2008, 1.1.2008 – nabytí účinnosti.

V.4.2 Stanovit odpovědnost státní správy v oblasti inovací

V.4.2.1 Novelizací kompetenčního zákona (č. 2/1969 Sb.) s cílem stanovit ústřední správní orgán pro inovace

Dosud chybějící kompetenční odpovědnost za oblast inovací je jednou z příčin vážného zaostávání ČR v budování společnosti, založené na znalostech. Na srovnání s tematicky blízkou (a navazující) oblastí výzkumu a vývoje je patrné, že jasné přiřazení odpovědnosti, profesionální aparát resortu s působností pro inovace a přiměřené finanční zdroje by vedly k výraznému pokroku. Není náhodou, že ve většině zemí bývá odpovědnost za oblast inovací svěřena resortu, odpovědnému za ekonomiku (případně průmysl, konkurenceschopnost, technologie apod.) V současném systému státní správy v ČR by bylo nejvhodnější pověřit výkonem agendy, související s inovacemi, Ministerstvo průmyslu a obchodu. Má-li tuto funkci řádně vykonávat, je nezbytné mu vytvořit prostor v odpovídajících personálních i finančních zdrojích, to znamená posílení o 10 pracovníků včetně mzdových nákladů.

Opatření č. 42:

V.4.2.1.a Pověřit novelizací kompetenčního zákona č. 2/1969 Sb. jeden z resortů odpovědností za oblast inovací (včetně personálního a finančního zabezpečení), přičemž bude zajištěna potřebná vazba na VaV jako hlavní zdroj inovací. Úprava kompetenčního zákona je realizována v kontextu a souladu s postupem uvedeným v opatření V.4.1.1.a.

Gestor: vláda (RVV)

Termín: 2006–2008

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Podle opatření V.4.1.1.a.

V.4.3 Zajistit zpětnou vazbu mezi opatřeními státu a potřebami podniků a ostatních účastníků inovačního procesu

V.4.3.1 Rozšíření úkolů Rady pro výzkum a vývoj (RVV) o oblast inovací

Osvědčeným nástrojem k zajištění zpětné vazby mezi státní správou a ostatními účastníky společenského dialogu (v tomto případě v oblasti inovací), je orgán, zastupující hlavní zainteresované v dané problematice. Ve většině evropských i dalších rozvinutých zemí plní tuto roli orgán, odpovídající za výzkum, vývoj a inovace (případně za vědu a technologie apod.). Tímto orgánem bývá zpravidla poradní orgán vlády - Rada, složená ze zástupců státní správy, akademické sféry, průmyslu a dalších zájmových skupin. Předsedá jí zpravidla některý vysoký představitel výkonné moci, výjimečně dokonce ministerský předseda (Finsko).

Pokud by byl analogický model přijat i pro ČR, bude potřeba rozšířit pověření RVV i o oblast inovací a odpovídajícím způsobem upravit její úkoly a složení. Znamená to i zvýšení počtu jejích členů - RVV v nové podobě bude zajišťovat efektivní komunikaci a určitý prostor pro dosahování konsensu mezi různými zainteresovanými účastníky inovačního procesu – orgány státní správy, vysokými školami, výzkumnou sférou, podnikatelskými subjekty (včetně MSP), finančními institucemi i zástupci občanské společnosti. Totéž platí o sekretariátu RVV, který bude posílen personálně i finančně (o 7 pracovníků včetně mzdových nákladů, z toho 2 pro nový informační systém pro inovace – viz část V.4.3.2). Má-li být NIP realizována v navržených termínech, není možné čekat, až se změní úkoly RVV zákonem (tj. do roku 2008), neboť u více než poloviny opatření je RVV gestorem (jde o opatření, která v současné době nemůže realizovat jiný orgán). Navrhuje se proto v první etapě pověřit RVV koordinací oblasti inovací na základě usnesení vlády, ve druhé etapě novelizovat zákon č. 130/2002 Sb.

Opatření č. 43:

V.4.3.1.a Rozšířit úkoly RVV o oblast inovací (včetně personálního a finančního zajištění). Toto provést usnesením vlády pro období před novelizací zákona č. 130/2002 Sb.

Gestor: vláda (RVV), Úřad vlády ČR

Termín: 2005

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Úspěšná realizace NIP ve stanovených termínech - plnění cílů, úkolů, nástrojů a opatření NIP bude v roce 2007 vyhodnoceno.

Opatření č. 44:

V.4.3.1.b Rozšířit úkoly RVV o oblast inovací novelou zákona č. 130/2002 Sb.

Gestor: vláda (RVV)

Termín: 2006 - 2008

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Vytvoření nového funkčního modelu státní správy pro oblast inovací podle opatření V.4.1.1.a., existující funkční zpětná vazba pro oblast inovací.

V.4.3.2 Zřízení informačního systému pro inovace

Zatímco v oblasti výzkumu a vývoje funguje Informační systém VaV, který shromažďuje a poskytuje informace o veřejných soutěžích ve VaV, projektech a výzkumných záměrech a o výsledcích VaV podporovaných z veřejných prostředků (bez ohledu na to, který resort je poskytuje) a rovněž zajišťuje potřebné informace a vazby na EU, v oblasti inovací žádný takový systém není. To výrazně přispívá k malé koordinaci kroků státní správy v oblasti inovací a zejména k absenci zpětné vazby (IS VaV je veřejně přístupný). Hlavními charakteristikami použití tohoto nástroje bude proto obdoba IS VaV, popř. jeho doplněk s využitím Evropského inovačního zpravodaje /EIS/. Zabezpečení uvedeného rozšíření informačního systému bude vyžadovat 2 nové pracovníky a 3 mil. Kč ročních nákladů, včetně mzdových nákladů na uvedené pracovníky.

Opatření č. 45:

V.4.3.2. Vytvořit samostatný IS pro inovace jako obdobu IS VaV s využitím jeho know-how. IS pro inovace bude respektovat struktury a indikátory používané v Evropském inovačním zpravodaji (EIS). Správu IS pro inovace bude vykonávat RVV, provozovatelem bude Úřad vlády.

Gestor: RVV, Úřad vlády ČR

Termín: 2008

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Vytvoření informačního systému pro oblast inovací (návazně na opatření V.4.3.2.a).

Opatření č. 46:

V.4.3.3 V návaznosti na nařízení Evropské komise č. 1450 z 13. 8. 2004 zavést v ČR metodiku statistického šetření v oblasti inovací.

Gestor: Český statistický úřad

Termín: 2006

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Zavedení statistických šetření, vydávání periodických zpráv.

V.4.4 Zajistit kontinuální a provázaný proces přípravy strategie a politik a jeho vazby na realizační programy**V.4.4.1 Vzájemná harmonizace a koordinace jednotlivých státních a regionálních politik a programů v souladu se strategií hospodářského růstu**

Předkládaná NIP je jednou z konkrétních cest, kterými se usiluje o nápravu předchozího nekoordinovaného přístupu k rozvoji ekonomiky. Zejména Strategie hospodářského růstu je dokumentem, který by měl v blízké budoucnosti ovlivnit nejvýznamnější oblasti české ekonomiky a konstituovat mechanismy, vedoucí k dlouhodobé prosperitě. V souladu a v návaznosti na vypracování tohoto základního dokumentu i na NIP by měla být aktualizována NP VaV. Totéž platí pro 22 resortních politik VaV.

Bude nutno zajistit soulad i u řady dalších aktivit, týkajících se oblasti inovací, zejména těch, které souvisejí s Lisabonskou agendou, Národním rozvojovým plánem apod. Při hodnocení návrhů programů VaV se bude povinně posuzovat jejich soulad s koncepčními dokumenty, zejména s NIP.

Opatření č. 47:

V.4.4.1.a a) Vzájemně harmonizovat Národní politiku výzkumu a vývoje a Národní inovační politiku
b) vzájemně harmonizovat Národní inovační politiku a resortní politiky a koncepce VaV a inovací.

Gestor: ad a) RVV a MŠMT, ad b) RVV a poskytovatelé

Termín: do 28.2.2006 (předložení NP VaV vládě), do 30.6.2006 (aktualizace resortních politik VaV)

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Provedení včasné a odpovídající aktualizace příslušných politik, jejich vzájemná provázanost.

Opatření č. 48:

V.4.4.1.b Při hodnocení návrhů programů VaV povinně posuzovat jejich soulad s koncepčními dokumenty, zejména s Národní politikou VaV a Národní inovační politikou – bude doplněna Metodika hodnocení VaV a jeho výsledků.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s RVV

Termín: 2005

Ukazatele (úspěšnosti) realizace:

Doplnění Metodiky hodnocení VaV a jeho výsledků, posílení věcných vazeb mezi výzkumem, vývojem a inovacemi.

VI. SOUHRN

Celý rozvinutý svět chápe již dlouhou řadu let, že jedinou zárukou dlouhodobé prosperity zemí i jejich uskupení je ekonomika, založená na znalostech. To je možné pouze realizací celé řady promyšlených opatření z oblasti vzdělání, podpory výzkumu a vývoje, transferu technologií a podpory investic. Tato opatření jsou založena na souhrnu relevantních státních politik – hospodářské, inovační, vzdělávací, výzkumu a vývoje a dalších. Významnou roli sehrává i celkové ekonomické a konkurenční prostředí, stav státní správy a infrastruktury, úroveň vzdělání a další parametry, které společně vytvářejí příznivé podnikatelské prostředí a proinovační klima.

Přes řadu pozitivních kroků je situace v ČR v oblasti inovací velmi vážná. Konkurenční schopnost země je do značné míry závislá na dočasných výhodách (nízkých mzdách pracovní síly atd.). V hodnocení inovačních schopností země podle 17 parametrů, vypracovaného Evropskou komisí (European Innovation Scoreboard), zaostává ČR daleko za průměrem EU. Největší nedostatky jsou pocíťovány v patentové aktivitě, v podpoře inovativních (technologických) firem, v oblasti vzdělávání (nízký počet absolventů VŠ, nízké procento absolventů přírodních věd a inženýrských oborů) a v podpoře (financování) VaV a inovací.

K dosažení výrazného zlepšení směrem k budování společnosti znalostí je potřeba přijmout opatření z oblastí státní správy, vysokého školství, podpory VaV, transferu výsledků VaV, financování a správy korporací, které jsou předmětem této politiky. Koordinační roli by měl sehrát pověřený orgán – RVV s úkoly, rozšířenými o oblast inovací, která je gestorem a spolugestorem více než poloviny navržených opatření.

Vizí (ideou) NIP je stav, kde podniky a další organizace v ČR aktivně inovují své výrobky, technologie a služby i metody organizace a řízení, zabezpečují trvalý růst produktivity práce a konkurenceschopnost na mezinárodních trzích. To vše při vysoké úrovni zaměstnanosti.

Stát k tomu:

- vytváří příznivé rámcové podmínky právní a institucionální;
- pružně odstraňuje bariéry inovačních aktivit;
- aktivně se podílí na tvorbě nových nástrojů EU na podporu VaV a inovací a na tvorbě nových právních předpisů EU pro podporu VaV a inovací a rychle převádí tyto předpisy do právního řádu ČR
- přímými i nepřímými nástroji v souladu s právními předpisy EU podporuje vybrané aktivity inovačních procesů a využívá k tomu prostředky veřejných rozpočtů ČR a rozpočtu EU.

Tato vize bude realizována prostřednictvím čtyřech strategických cílů:

1. Posílit výzkum a vývoj jako zdroj inovací
2. Vytvořit funkční spolupráci veřejného a soukromého sektoru
3. Zajistit lidské zdroje pro inovace
4. Zefektivnit výkon státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích

K dosažení cílů NIP je navrženo 48 konkrétních opatření, včetně odpovědnosti, termínů a indikátorů úspěšnosti jejich realizace.

VII. SEZNAM ZKRATEK

A – E

AIP ČR	Asociace inovačního podnikání ČR
AV ČR	Akademie věd ČR
CIS-3	Community Innovation Survey; 3. Šetření o inovacích v Evropském společenství
DZSV	Dlouhodobé základní směry výzkumu
EIS	European Innovation Scoreboard; Evropský inovační zpravodaj
ERA	European Research Area; Evropský výzkumný prostor
ES	Evropské společenství

G – J

GA ČR	Grantová agentura ČR
IS VaV	Informační systém výzkumu a vývoje
ICT	Informační a komunikační technologie
JPD	Jednotný programový dokument; součást programů financovaných ze strukturálních fondů EU

M – N

MSP	Malé a střední podniky
NIP	Národní inovační politika ČR na léta 2005–2010
NPV	Národní program výzkumu
NP VaV	Národní politika výzkumu a vývoje ČR
NUTS	Nomenclature of territorial of statistics; Klasifikace regionálních statistických jednotek

O – V

OP	Operační program; součást Národního rozvojového plánu
OP RLZ	Operační program „Rozvoj lidských zdrojů“
RVV	Rada pro výzkum a vývoj
SII	Souhrnný inovační index
SPD	Svaz průmyslu a dopravy ČR
VaV	Výzkum a vývoj
VŠ	Vysoké školy
VVI	Veřejné výzkumné instituce